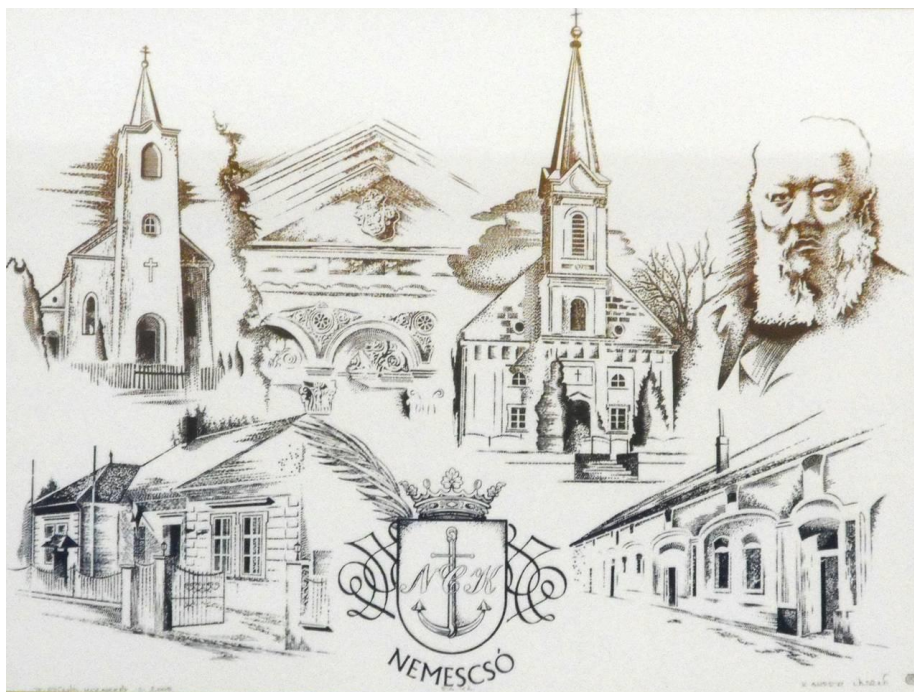

Nemescsói gyöngyszemek

Közösségi összefogással kidolgozott
natúrparki szemléletű élő értékeink Nemescsóban

2020

Készítette: Nemescsó Önkormányzata

Közreműködött: Írottka Natúrparkért Egyesület,
az UTIRO Leader helyi akciócsoport VP6-19.2.1.-90-Ö.1-17 helyi felhívása keretében

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

ELŐSZÓ

A natúrparki szemléletű települési értéktárak összeállításánál világossá vált, hogy az Írottktő Natúrparkért Egyesület talán még sosem vállalkozott ilyen nagy horderejű, natúrparki projekt megvalósítására. Sose gondoltuk volna előtte, hogy ez a térség ennyi kincset, ennyi gyöngyszemet őriz. Az esti beszélgetések, fórumok, kutatások, telefonok rengeteg tudást, információt adtak nekünk, natúrparki munkatársaknak.

Hallottunk helyi történetekről, temetőkről, templomokról, kápolnákról, keresztekéről, ritka fákról, erdőkről, szőlőkről, borokról, ételekről, népszokásokról, programokról, mondákról, hegyekről, mesékről. Láttunk népi értéket képviselő tárgyakat, múzeumokat, kiállításokat, fényképeket, régi családi iratokat. Köszönet és hála érte azoknak, akik megosztották velünk tudásukat, jószándékúan segítettek nekünk.

Természetesen nem lehet teljeskörű ez az értéktár, nem vagyunk helyi lakosok, elmondásokból, beszélgetésekből, kérdőívekből, „nyomozások” alapján dolgoztunk. De mi rengeteget tanultunk az anyag összeállítása alatt, és ezt KÖSZÖNJÜK. Reméljük Önök is találnak majd az értéktárban olyan újdonságokat, érdekességeket, amiről eddig még nem volt tudomásuk, vagy ilyen összefoglaló módon eddig még nem olvastak róla.

Az anyag elkészítésének elsődleges célja a településeket további pályázati lehetőségekhez juttatni, de eközben az értéktárban, a natúrparki gyöngyszemek összeállításánál nagyon sok tudásanyag halmozódott fel. Használják fel ezeket, olvassák, és legyenek büszkék falujukra. Mi nagyon büszkék vagyunk a nemescsói gyöngyszemekre! Kérem, olvassák olyan szeretettel, amilyen jó szívvel készítettük.

Tisztelettel,

az Írottktő Natúrpark nevében

Somogyi Györgyné

„Mi valamennyien elődeink vállán állunk, ezért látunk náluk sokkal messzebb.”

Sartorius Szabó János

Nemescsó gyöngyszemeinek dicsérete

Nemescsó háromszáz lelkes, nemes falu Vas megyében. Termékeny földjétől ölelve, csendesen bújik meg két folyó, a Gyöngyös és a Répce völgye közti fennsíkon. Kevesen gondolnák, milyen ősi település. Már a kőkorszakból is találtak itt leleteket, újabb régészeti feltárások pedig egy római kori útállomás nyomaira bukkantak a falu határában, mely a mai Szombathelyt és Sopront összekötő Borostyánkő út pihenőhelye, abrakoló útállomása volt egykor.

Különleges a település neve is: a kezdeti írásos említésekben még nincs benne a nemes előtag, az csak 1511-től szerepel a Cho név előtt, mely az 1248-as első említés után többféleképpen is előfordult: Chow, Chou, Cho. A Cho név feltehetőleg az első ismert földesúr családnévéből ered, akit Csói Mártonnak hívtak. Leszármazottai egészen a XVI. század végéig éltek a településen. A nemes előtagot a család vette fel névként, majd megjelent a település nevében is, kezdetben külön írva, Nemes Cho alakban.

A nemes előtag ugyanakkor a falu lakóinak rangjára is utal, akik köznemesek voltak, sem földesúr, sem jobbágy nem volt köztük. 1720-ban kaptak III. Károlytól nemesi rangot, hozzá földeket, címert és előjogokat. A családok saját pecséttel is rendelkeztek, melyre bizonyíték, hogy a 18. századi dokumentumokon az aláírás mellett a családi pecsét is szerepel. Érdekes megfigyelni, hogy az itteni családok ebben az időben már aláírással látták el a hivatalos papírokat, miközben akár a környékbeli települések lakói még csak X-el írták alá az okmányokat. Nemescsó nemes lakói írástudók voltak, ami valószínűleg köszönhető az evangélikus papok tanítói tevékenységének, hiszen az evangélikus egyház egyik fő célkitűzése a nép oktatása volt.

Nemescsó kulturális virágzását hozta az evangélikusság szomorú évszázada. Hitüket nyilvánosan csak az un. artikuláris helyeken gyakorolhatták. A nemesi tartás, hitükért való kiállás nem megtörte, de megerősítette az elődöket hitükben. Ennek a szerényen szolgáló, mégis öntudatos kiállásnak országos hírű képviselője, Nemescsói Török Ignác honvéd vezérőrnagy, hadmérnök, aradi vértanú. A komáromi erőd 1849 tavaszi parancsnoka, Buda egyik felszabadítója, a hadbírótság előtt így szólt: „lelkiismeretem felment engem”.

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Siralomházi hitvallása visszhangra lel szívünkben: „Nemsokára Isten legmagasabb ítélőszéke elé állok. Életem parányi súly csupán, de tudom, mindig csak Őt szolgáltam.”

Nemescső úgy őrzi, hogy ápolja és neveli is örökségét. A falu eredeti iskolájában országos hírű egyházi gyűjtemény látogatható, és itt működik ma az Ács Mihály Művészeti Iskola központja is, amely lelkes művésztanárok révén mintegy 500 környékbeli, alapvetően falusi gyermeknek teszi lehetővé a művészeti képzést – ott, ahol korunkban szokásosan nem szokott lenni lehetőség művészeti képzésekre! A falu őrzi a paraszti gazdálkodás, a falusi élet és a falusi iskolázás tárgyi emlékeit is. A Tézsula egyesület helytörténeti kiállításán tematikus kiállítószarkok sorában csodálhatja meg a látogató az egykori falusi élet egy-egy életképét: a lakó szobát, a konyhát, a műhelyt, az 'oskolát', az orvosi rendelőt, de a földművelés és erdőgazdálkodás legfontosabb szerszámainak is. A beszélő tárgyak mellett, képek, feljegyzések, dokumentumok, és mindenekelőtt élményt adó személyes vezetés is gazdagítja a gyűjteményt.

Nemescsőban megújulnak a régiek hagyományai és szokásai. A falu közössége által, különösen a Tézsula hagyományőrzői és az önkéntes tűzoltók közreműködésével új életre kel, ami egyszer már elveszni látszott. A népi kézművesség gyermekfoglalkozásai mellett, a régiek receptjeinek az újrakelesztése, a nevezetes ünnepek megújítása mind-mind a múltból a jövőbe mutatják az utat. A Nemescsói Kenyérünnepben összetalálkozik mindaz, amit ez a földművelő magyar falu hordoz talán a legerősebben a Natúrpark területén. A régiek tudták, amilyen mélyre nyúlik egy fa gyökere, csak olyan magas lesz, csak olyan magas lehet annak a koronája is. Nemescsőban, ahol egy gyönyörű mamut fenyő nevelődik, biztonnal tudják, hogy radikálisan, a gyökerekig (radix) kell nyúlni, hogy szép és lombos legyen majd az a korona! Nemescső közössége és az Írott-kő Natúrpark csapata télesteri beszélgetéseken, és közös kutatómunkában dolgozott a Nemescső legragyogóbb gyöngyszemeinek felkutatásáért. Ennek köszönhetően:

Nemescső Gyöngyszemei az egész Írott-kő Natúrpark gyöngyszemeiként is ragyognak!

Szerdahelyi Bánó Irén
Nemescső Polgármestere

és

Győrffy Gábor
Írott-kő Natúrparkért Egyesület

Nemescsó legragyogóbb gyöngyszemei

1. Nemescsó történelmi és kulturális hagyományai

Nemescsó lakói büszkék a falu múltjára, szeretnék, hogy az ükunokáik is becsüljék annak történetét. Sokan már nem tudják, hogy az ország első árvaháza itt működött, hogy a község artikuláris helyé (az evangélikus vallás gyakorlásának a térségben egyedül kijelölt helyévé) nyilvánítását követően egy templomban és két oratóriumban imádkoztak a Nemescsóba istentiszteletre érkező hívek – külön a vendek, külön a magyarok és külön a német ajkúak. A mai gyerekek nem voltak tanúi olyan egyházi ünnepnek, esküvőnek, melyen a falu tűzoltói díszegyenruhában álltak sorfalat. Az itt élők számára a múlt a jelen része, amit őrizni és ápolni szeretnének, átadni a jövő nemzedéknek, hogy ők is hozzátehessék a saját történetüket, ezzel gazdagítva a családjuk és a falu történelmét.

Nemescsóról több helytörténeti kutatás is napvilágra került már, de van még mit tenni. Lenyűgöző az egykori iskolaépületben berendezett helytörténeti gyűjtemény, mely sokszínűen mutatja be a múlt századi paraszti élet tárgyait. Csodálatra méltó a hatalmas fotóanyag, melyet a lelkes gyűjtők a padlásokról menekítettek meg az utókor számára. Ugyancsak figyelemreméltó az a korábbi lelkészlakban működő evangélikus egyháztörténeti kiállítás, mely több igazi ritkaságot is bemutat. Felmerül a kérdés: ismernünk kell-e a szülőföldünk, lakóhelyünk történetét ahhoz, hogy igazán oda tartozhassunk? A válasz igen. Aki Nemescsó történetét megismeri, minden pillanatban büszkeség tölti majd el a szívét, ha arra gondol, hogy itt élhet.

1.1. Egy évszázadon át az evangélikus vallási élet központja (artikuláris hely)

Nemescsó a reformációt Kőszeg példájára már a magyarországi reformáció kezdetén 1554-ben elfogadta. A Wesselényi féle összeesküvés leleplezése után I. Lipót császár és király az összeesküvésre hivatkozva a magyar alkotmányt felfüggesztette, és mivel a lázadás fő okát a rebellis, lázadó protestánsok mesterkedésiben látta, kiadta a parancsot, hogy minden templomot foglaljanak el. Ez a császári parancs 1671-1681-ig, a soproni országgyűlésig volt érvényben. Nem ritkán test-test elleni küzdelemben próbálták a hívek ezt megakadályozni. A XVII. században a protestáns üldözések korában - amikor az ország három részre szakadt - élte a falu a leggyászosabb korszakát. Az ellenreformáció erőszakos rekatolizációja egyre nehezebbé tette a protestánsok vallásgyakorlását. A kurucfelkelések nyomására, a számos

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

vallási sérelem enyhítésére az 1681-es Soproni országgyűlés 26. törvénycikkelye egyházmegyénként két településen lehetőséget adott a protestánsoknak szabad vallásgyakorlásra. Ezeket a törvény artikuláris (jelentése: törvénycikkelybe foglalt) helynek nevezte. A vasi egyházmegyében az egyik ilyen hely Nemescsó, a másik a mai Celldömölk helyén álló Nemesdömölk település volt. „Isten háta mögötti helyeket” jelöltek ki, remélve, hogy oda úgyse mennek a hívők. Az evangélikusok azonban fontosnak tartották, hogy megtartsák a hitüket. Ötven-nyolcvan kilométeres körzetből jöttek. Nemescsóhoz tartozott a megye nagyobb része, Kőszegtől egészen Muraszombatig, illetve Pinkafőig. Kőszegen sem volt a luteránusoknak saját temploma, így a 18. század végéig Nemescsóra jártak. Nemescsó 175 lakosából csak 16 volt katolikus, így a kis templomot, amely korábban a katolikusoké volt az evangélikusok kezdték használni. A Nemescsóhoz tartozó területet három népcsoport lakta: magyar, német, és vend. A népcsoportok külön-külön hallgatták az ígét vasárnaponként és ünnepnapokon, ezért állt a temetővel körülvett templom mellett két oratórium is. A távolabbról érkezőknek bizony akár napokkal előbb el kellett indulniuk gyalogosan, vagy szekéren, hogy időben odaérjenek a templomba. Ebben a 100 évben (1681-1781) élte a falu a fénykorát. A lelkész hivatalosan egyházi munkát csak a településen belül végezhetett, még temetni sem mehetett ki a faluból. Valószínűleg ezért is maradt idő bibliafordításra, oktatásra, mivel a lelkész szinte be volt zárva a faluba. Ez Nemescsó kulturális életének a felvirágzásához vezetett. Az artikuláris hely szelleme, a történelmi múlt a csói emberek génjeibe beívódva ma is él.

Artikularis nap Nemescsóban 2015

1.2. Nemescsó, a Magyar Tanítók Háza

Mivel Nemescsó artikuláris hely volt, az iskolai oktatás a kor átlagánál jóval magasabb szinten folyt, először Fábri Mihálynak és Sartorius Szabó Jánosnak, majd a lelkes és tanító fiak generációinak köszönhetően. Nemescsó, ez a gazdálkodó, jómódú magyar falu a Kárpát-medencei magyar népiskolai nevelés bölcsőjének tekinthető. Itt született, nevelkedett és lett tanító-növendék Péterfy Sándor, a magyar Tanítók atyja, akinek a munkássága fáklyaként világított évtizedekig a XIX-XX. század fordulóján a Kárpát-medence falvainak egén, és szervesen nőtt ki a nemescsói néptanítók évszázados dicsőséges erőfeszítéseiből. Egy szegény nemescsói földműves gyermekeként, a falubeli tanító mellett lett tanító-növendék, szinte inas, hogy aztán a legjobb tanítóktól tanuljon ifjú vándorlásai útján: mindig munkája által, mindig a gyakorlatban. Idővel, tanárja lett a budapesti tanítóképzőnek is, szervezi és segíti a néptanítók képzéseit, országos lapokba ír, és évtizedekig az ő olvasókönyveiből tanulnak a magyar gyerekek generációi. Báró Eötvös József emlékére megszervezi az Eötvös-alapot, a szegény sorsú diákok tanítójává válására. Évtizedes erőfeszítéssel megalapítja a Magyar Tanítók Házát Budapesten, amelyet szerte az országban számos további követ. Halálakor „Minden s mindenki gyászolta a Tanítók atyját”. A nemescsói Faluház előtt áll a nemescsói tanítók szépen faragott emlékhelye. Itt otthon vannak az elmúlt évszázadok tanítói. Ha valahol feltámad, akkor Péterfy Sándor szülő- és nevelőfalujában, itt Nemescsón kell, hogy újra felálljon a Magyar Tanítók Háza, az ő és minden magyar falusi néptanító emlékére.

1.3. Nemesi falu, melyről a fennmaradt családi címerek is tanúskodnak

Kevés olyan települése van hazánknak, ahol csupa nemesi származású család leszármazottaival találkozhatunk. Nemescsón ez természetes volt. Még ma is több nemesi leszármazott él a faluban, sőt néhányan még fel tudják mutatni a családi címert is.

A község híres kismemesi származású családjai: Céber, Ördögh, Pati, Simon, Komjáthy (ma is élnek a családnak leszármazottai), Pungor, Pintér (ma is élnek a családnak leszármazottai), Eksz (a falut határoló egyik területet ma is ezen a néven említik). 1720-ban 50 család kapott nemesi címet, köztük a Németh (ma is élnek a családnak leszármazottai), a Kajtár és a Sztrókay (ma is élnek a családnak leszármazottai). A 20-as évek végéig egyértelműen érzékelhető volt a társadalmi állás, a nemesi családok kiállásukkal is igyekeztek megmutatni rangjukat, még akkor is, ha a család időközben elszegényedett, és az asztalra csak kerékrépa-főzelék jutott, ami alapvetően a szegények elege volt. Ez a különbség a későbbi időkben nem volt ilyen éles, de még érzékelhető volt a mai nyugdíjas korúak fiatalsága idején.

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

1.4. Az Alumneum, az ország és Közép-Európa első árvaháza és kollégiuma

A források szerint az Alumneumot (amely nemcsak árvaházat jelent, hanem mai értelemben kollégiumot is) 1729-ben Sartorius Szabó János evangélikus lelkész saját lakásán – az akkori lelkészlakban, mely az evangélikus templom jobb oldalán állt, - alapította, és ez volt az első evangélikus árvaház. Az intézet létrejöttét megalapozta Fábri Mihály munkássága. A falu birtokában vannak azonban olyan írásos anyagok, melyek arra utalnak, hogy korábban is lehetett már itt menedék árvák számára. Az eredeti épület sajnos leégett, valószínűleg az 1754-es tűzvész idején, amikor a templom környéke áldozatul esett a tűznek. Az egykori iskolaépület azon a saroktelken állt, amelyen a 20. században a falu bognárja, Horváth Károly és családja lakott-, s lakik a mai napig is. Akkortájt az evangélikus vallású fiatalok Németországban végezték felsőfokú tanulmányaikat. Sartorius Szabó János is Halle városában járt egyetemre, megismerkedett Franche nevelési elveivel, s magával hozta a német iskolamodell és oktatási módszertant. Ezen elveket követve igyekezett az alumneumot is vezetni, sajátos iskolakultúrájával is megnövelve Nemescsó vonzerejét a tanulni vágyók körében. Magyarországon mindössze három településen (Kissomlón, Várpalotán és Nemescsóban) működött olyan intézmény, ahol latint is tanítottak. Az ilyen iskolákat nevezték abban az időben gimnáziumnak. A latin mellett matematikát is oktattak, ami szintén ritkaságnak számított. Az alumneum közadakozásból és a templomi perselyek bevételeiből tartotta fenn magát. Az intézmény fenntartási költségén felüli összegeket pedig adóslevelekre kiadták kamatra, ami fontos jövedelemforrást jelentett. A tűz után az árvaház az új paplakban kapott helyet – mely a templom bal oldalán állt. Az alapító egyik fennmaradt mondata: „Mi valamennyien elődeink vállán állunk, ezért látunk náluk sokkal messzebb.” – ez lehetne akár a falu hitvallása is: nem mozdulhatunk tovább, amíg a múltunk alapjai ingatagok, de fejlődhetünk, ha a múltunkat ismerjük.

2. Nemescsó kiemelkedő ünnepei és élő népszokásai

2.1. A Nemescsói Kenyérünnep

Idén hatodik alkalommal rendezik meg Nemescsóban a Kenyérünnepet. A térségben nem jellemző már ennek a hagyománynak a felelevenítése, ezért értékes gyöngyszem. A rendezvény fő attrakciója a közös kenyérsütés. Az ünnepség keretén belül az egyház által megszentelt új kenyeret megszegik, s közösen elfogyasztják. „Sok búzaszemből áll össze a kenyér, mint ahogy ez az ünnep is.” – utal rá az egyik alapító, hogy milyen sokuk munkája teszi ezt az ünnepet igazán széppé. De nem csak kenyeret sütnek a falu asszonyai, hanem rétest is készítenek a gyerekek segítségével, és mindig van egy-két meglepetés falat is. Az

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

elmúlt öt esztendő alatt közel 300 féle hagyományos ételt volt alkalma a vendégeknek megkóstolni. A Kenyérünnep keretén belül – mint ahogy más nagyobb falusi rendezvényeken is – van csuhébaba készítés, aratókoszorú-fonás szalmából, hagyományos fűrészpóros simi-labda készítés a gyerekek örömeire.

Az Új Kenyér megáldása

2.2. Húsvéti szokások Nemescsóban

Régen Húsvét hétfője a falu apraja-nagyja számára a mókázásról, játékról szólt. Mindenki kivonult a faluvégre a húsvéti rétre, ahol énekléssel, körjátékokkal és hagyományos húsvéti játékokkal töltötték a napot. A gyerekek ezen a napon pöttyös labdát kaptak ajándékba, s szinte az egész napot labdajátékokkal töltötték. De játszottak a felnőttek is. A gyerekek, és a felnőtt férfiak ügyességi játéka volt a „tojásba dobálás”. A főtt hímes tojást próbálták a locsolásért kapott aprópénzzel úgy eltalálni, hogy az érme beleálljon a tojásba.

Manapság is él a hagyomány, csak kicsit átalakult. 2015-től a Faluház mögötti sportpályán gyűlik össze a falu népe, hogy a húsvéti nyuszi által gondosan elrejtett tojásokat a gyerekekkel felkutassák. Megelőzően nyuszi-váró kézműves foglalkozást tartanak, ahol a Tézsula aktív tagjai a hagyományos tojásfestési eljárásokat is megtanítyják az ifjúságnak. Növényi alapú festékekkel is festik a tojást harisnyában, növényi lenyomatokkal díszítve, és az írókázás technikáját is gyakorolják. Mai napig vannak olyan családok Nemescsóban, akik

évről évre viaszírással készítenek hímes tojást. Régen minden családnak megvolt a saját kedves motívuma, sokan még ma is őrzik ezt a motívumkincset. Hajdanában a viaszírás mellett a kaparásos tojásdíszítési technikát is művelték. A helytörténeti gyűjtemény kiemelt gyöngyszemei a falu egykori lakójának, Kovács Józsefné Böske néninek a kaparásos technikával készített hímes tojásai. Ő is átadta a tudását a fiának - aki bár már régen elkerült a faluból - két éve saját készítésű munkáival örvendeztette meg a gyűjtemény kezelőit.

2.3. Hagyományos receptek gyűjteménye

A Tázsula Hagyományőrző Egyesület alapítói pár éve nagy fába vágták a fejszéjüket. Elhatározták, hogy összegyűjtik a falu hagyományos receptjeit egy szép nagy könyvbe, amit hátrahagyhatnak az utókornak. Ebben a könyvben a hájas-sütemény mellett a kerékrépa-főzeléken át a csíráztatott gabonából sült kelt tésztaig rengeteg étel előfordul, melyek közül némelyikről még azt sem tudjuk első hallásra, hogy mi fán terem. Ez a receptgyűjtemény, mely kézírásos formában készül, a mai napig folyamatosan bővül. A kezdeményezők arra kérik a gyűjteménybe bejegyző receptírókat, hogy színesítsék az elkészítési mód leírását egy-egy családi szokással, történettel, mely az adott ételhez kötődik. Ha a könyv elkészül, ugyanígy, kézzel írott formában fogják kiadni is.

Nemescsói receptek lelkes gyűjtői: Nagy Andrásné Ibolyka és Mayer Tiborné Irénke

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

2.4. Falunap

Az évről-évre megrendezésre kerülő rendezvény fontos eleme a közösségi életnek. Ezen a napon a falu szülöttei megmutathatják tehetségüket: a műsort a művészeti iskola tanulói, a Tézsula nótakör, és az Önkéntes Tűzoltók bemutatója szolgáltatja. Kendik Péter ifjú zongoraművész, a művészeti iskola egykori tanulója is meg szokta örvendeztetni a falu lakóit játékával.

Falunapi habos-mulatság az Önkéntes tűzoltók jóvoltából 2017-ben

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHAZÓ EURÓPA

2.5. Lucázás

December 13-án, Luca napján a fiúk bemennek minden gazdához, s lopott szalmán térdepelve bő termést és jószágszaporulatot ígérnek kisebb ajándékokért cserébe. Régen az ajándék elmaradása átkokat vont maga után, így hát mindenki megpróbált valami csekélységet adni. A mai napig ezt a versikét mondják:

Luca-luca, kity-kotty, tojjanak a tiktyok!
Ludjuk jó ülőssek legyenek!
Friss, egészséges legyen az Új esztendőben!

Vizért küldik, borér menjen, borér küldik, vizér menjen,
kert alu küldik, utcáról menjen!
Friss, egészséges legyen az Új esztendőben!

2.6. Falukarácsony

A Falukarácsony minden évben megrendezésre kerül a Faluházban, az adventi gyertyagyújtás negyedik vasárnapján. A közös ráhangolódásra sokan eljönnek, a faluház teljesen megtelik. Amíg működött az iskola, addig az oda járó gyerekek készültek színdarabbal, azóta vannak vendég előadók, de előfordul, hogy sikerül a gyerekekkel is ünnepi műsort összeállítani. Az adventi gyertyagyújtásban a helyi egyesületek is részt vesznek. A négy gyertyát a Tézsula Hagyományőrző Egyesület, az Önkormányzat, az Önkéntes Tűzoltó Egyesület és az Evangélikus Gyülekezet énekkara gyújtják meg. December 24 – én, az Ünnepi Istentiszteleten az evangélikus templomban az egyházközség ifjúsága ad műsort, versekkel, színdarabbal.

2.7. Betlehemezés

Nemescsóban már hosszú múltra tekint vissza a betlehemezés. A korábbi években a felnőttek is csatlakoztak a gyerekszereplőkhöz és a falu több pontján, előre meghirdetett időpontban adták elő műsorukat. A rohanó világ és a sok hétköznapi teendő nagyon nehezítette a próbák összehangolását, ezért a műsorban való szereplés ma már csak a gyerekek kiváltsága. Az Evangélikus Egyházközség évről évre felkészíti az ifjúságot, s Nemescsóban a templom kertjében felállított betlehem előtt gyűlik össze a falu népe ünnepelni. Vannak előadások Acsádon, Meszlenben, Kőszegdoroszlón, Lukácsházán, Gyöngyösfaluban és Kőszegpatyon is. Házhoz mennek azokhoz az idős emberekhez, akik az ünnepek alatt sem

tudnak eljutni a templomba, vagy nehezen mozognak, és elviszik hozzájuk Jézus születésének örömhírét. Ez a szívet melengető szokás nemcsak az időseket teszi boldoggá. A kis szereplők arcán is látszik a sugárzó öröm, ők is érzik, hogy valami igazán fontosnak a részesei.

2.8. Korbácsolás

Egykor ez is a fiúk hagyománya volt, mint a Lucázás, ma már szívesen kipróbálják a kislányok is. Aprószentekkor, december 28-án a gyermekek ismét felkerekednek, hogy végigjárva a falut az egészségre mondjanak jókívánságokat. Közben a kezükben lévő korbáccsal megmeglegyintik a felnőtteket, és a szerencsés újesztendőre mondanak verset.

2.9. Kézműves-foglalkozások a Faluházban

Szinte minden második hónapban találunk arra alkalmat a csóiak, hogy a Faluházban közösen alkossanak valamit. Ezek a kézműves foglalkozások nemcsak a gyerekeket mozgatják meg, hanem valódi közösségépítő erővel bírnak. Készítenek asztaldíszeket száraz termésekből, kulcstartókat, húsvétra kosárákat, amikbe a tojást lehet majd gyűjteni. A kezdeményezés Szerdahelyi Bánó Irénnek, a Polgármester-asszonynak köszönhető, aki polgármesterré választása előtt a község könyvtárosa volt. A készített dísz tárgyakat már nemcsak saját örömeikre alkotják, mint kezdetben. A 2019-es Orsolya napi vásáron helyet kaptak a Tézsula standján a csipkebogyólekvár és más hagyományos finomság között portékaként.

2.10. Becsületkassza

Mint ahogy több környékbeli településen, Nemescsóban is virágzik a becsületkasszás árusítás. A falu lakói kis asztalkán, régi hokedlin, sámlin kirakják a ház elé a fölösleges gyümölcsöt, zöldséget, lekvárt, diót, s mellé a bevétel gyűjtésére szolgáló edénykét. Az árut nem őrzi senki, a vásárlók kiszolgálják magukat, végül elhelyezik a termék ellenértékét a perselyben. A rendszer évek óta zökkenőmentesen működik. A környékre érkező turisták ugyan sokszor meglepőnek találják az „őrizetlen piacot” de hamar felbátorodnak, és mosolyogva válogatnak a finomságok között.

3. Jelentős nemescsóiak

3.1. Id. Aách Mihály – a település lelkésze az 1680-as évektől - kisebb megszakításokkal 1708-ban bekövetkezett haláláig. Énekeskönyveket, imádságoskönyveket fordított és írt.

3.2. Sartoris Szabó János – evangélikus lelkész, bibliafordító, az Alumneum alapítója és vezetője. 1729-1756 között - haláláig a falu lelkésze, közreműködött az Újszövetség magyarra történő lefordításában.

3.3. Szakonyi József – 1776-tól 1786-ig Nemescsó lelkésze. Az ő idejéből származik a legtöbb bejegyzés a híres Matriculába (anyakönyv, mely meglepően jó állapotban maradt fenn, 120 éven keresztül használták 1701-1827-ig). Több könyv szerzője.

3.4. Küzmics István – szlovén evangélikus bibliafordító, 1751-1755 között tanítóként és lelkészként tevékenykedett Nemescsóban, lefordította a bibliát vend nyelvre, így a vend irodalmi nyelv megteremtőjeként tekintenek rá.

3.5. Asbóth János – Nemescsóban született 1768-ban, tudós, mezőgazda, tanár, majd igazgató a keszthelyi Georgikonban, tervezője és létrehozója a botanikus kertnek és a Georgikon Múzeumnak. Mint jószágkormányzó-helyettes és instruktor igen sokat tett az oktatás színvonalának emeléséért. Gyümölcsstermesztési könyvet írt, s tanulmányt készített a gazdasági technológiák tanításáról. Kidolgozta az alpraktikánsok (földműves iskola) tantervét.

3.6. Nemescsói Török Ignác – az aradi tizenhármas egyike - honvéd vezérőrnagy, hadmérnök - családja nemescsói gyökerű. Nagyapja Nemescsóban született és itt is nyugszik. Ő maga, a magyar szabadság vértanúja, élete végéig büszkén használta és írta alá teljes nevét: Nemescsói Török Ignác. Ő volt a komáromi erőd 1849 tavaszi parancsnoka, Buda egyik felszabadítója, aki Aradon a hadbírótság előtt így szólt: „lelkiismeretem felment engem”. Siralomházi hitvallása, mint Nemescsó hitvallása visszhangzik szívünkben: „Nemsokára Isten legmagasabb ítélőszéke elé állok. Életem parányi súly csupán, de tudom, mindig csak Őt szolgáltam.”

3.7. Péterfy Sándor (1841 – 1913) – „a magyar tanítók atyja” – Nemescsóban született, s itt kezdte meg pályáját tanító-növendékként. Bruck Henrik tanító mellett, a gyakorlatban sajátíthatta el a mesterséget, miközben matematikát tanult egy nemescsói mérnöktől, s szabadidejében zenélni tanult. Budapesten megalapította a Magyar Tanítók Házát. Évtizedeken át szervezte, és segítette a magyar néptanítók képzését és életét, járta az országot, folyóiratokba írt. Nemescsói szegény földművelő családból származott, ezért szíven viselte, hogy a szegényekből is lehessen tanító: megalapította, majd újraalapította az ezt szolgáló Eötvös alapot.

3.8. A nemescsói néptanítók dicsőséges sora:

- **1701-1729 Fábri Mihály** – német kántor, magyar tanító. Kőszegen volt a latin iskola rektora. Az iskola bezűntetése után jött Nemescsóba kántornak a német lelkész mellé. Mivel kántori teendője csak vasárnap volt így elkezdett az iskolában tanítani.
- **1704 Szecskó Balázs** – iskola mester, Csóy István komája
- **1704-1712 Hieritz Pál** – iskola mester
- **1729-1732 Boros Mihály** - iskola mester
- **1734-1743 Kiss Pál** – iskola mester, neje Csói Rusinka, az egyik legősibb család sarja
- **1743-1746 Medveczki Tóbiás, Szalai János, Kollát János**
- **1742-1750 Vanotsai Szever Mihály** – vend származású
- **1751-1755 Kuzmits István** – vend származású. A vendek számára sok iskolai könyvet írt. Az Új szövetséget vend nyelvre fordította
- **1751 Szalay Mihály** – később Ajkára ment papnak
- **1755-1762 Höllen János** – vend származású
- **1755-1768 Sikos István**
- **1764-1769 Szita Péter**
- **1769-1777 Balasits János**
- **1777-1783 Varga János** – a kicsinyeket tanította, innen Sopronba került tanítónak

- **1768-1779 Bakos Mihály**, aki kezdetben a deák iskolában tanított. Rendkívül képzett ember volt, lelkésze avatása után Surdon (Somogy megye) lett lelkész. Vend származásúként vend nyelvű könyveket írt és vend énekeskönyvet adott ki.
- **1779-1783 Zubeck Dániel** – a Soproni Gimnáziumból jött és rövid időn belül tovább is ment az Akadémiára

Amint több példából is jól látjuk, a törekvő ifjak csak pár évig tanítottak, azután papok lettek, mert a műveltségük meg volt hozzá s a papi állás jövedelmezőbb és tekintélyesebb volt. Ezzel meg is szűnt Nemescsóban a két tanerős iskola. Szabad lett a vallásgyakorlat, a Kőszegiek építettek maguknak templomot, iskolát, kis latin gimnáziumot. A Nemescsói iskola pedig egy tanerős maradt 160 esztendeig:

- **1783-1784 Smodits István** – a kicsinyeket tanította, majd a vendekhez ment papnak
- **1784-1786 Sikos István**
- **1786-1788 Kiss Pál** – Cséri volt, innen ment Rétibe tanítónak
- **1788-1797 Tömböl Pál** – Csánigi volt, innen Dömölkre ment tanítónak
- **1798-1808 Kováts István** – Acsádi születésű volt
- **1808-1814 Paty Sándor** – a Soproni Gimnáziumból hívta el Nemescsóba tanítónak az akkori lelkész, Hajas Károly
- **1814-1844 Kováts István** – újra visszahívták, igen megbecsült ember volt
- **1844-1847 Bruck Henrik** – Tolna megyéből hívták ide, 3 szekér ment érte. Később Kőszegre ment tanítónak
- **1847-1855 Zeberer Ágoston**
- **1855-1859 Bruck Henrik** – Visszajött Kőszegről pár évre, ezután Sopronba hívták az akkor létesült evangélikus tanítóképzőbe zenetanárnak. Nagyon jó zenész volt
- **1859-1871 Zeberer Ágoston** – (itt Czébernek hívták) itt telepedett le feleségével. A tanítás mellett gazdálkodott, fia gazdálkodó és kocsmáros lett
- **1871-1892 Scherman József** – Kőszegi születésű
- **1892-1898 Pálmai Ödön** – Győrből jött, a Karsay püspök unokája. Jól kiképzett, derék ember volt. Szombathelyre került a Vas-megyei Általános Tanítóegyesület elnöke lett
- **1898-1905 Klauzer János**
- **1905-1945 Bánó (Badics) Ádám**

- **1945-1950 Csepregi Lajos** – Csepregbe került igazgatónak az állami iskolához
- **1950-1959 Éder Zoltánné**
- **1958-1959 Kálmán Gyuláné**
- **1959-1962 Weigl Jánosné (született Sziklai Zsuzsa)**
- **1960-1962 Gulfner Lászlóné**
- **1962- Baranyai Teréz**
- **1962-Id. Avar Kálmán**
- **1967-1980 Kiss Károly**
- **1990-2010 Kendik Zoltán és Kendikné Takács Zsuzsanna**

3.9. Bánó (Badics) Ádám – (1883-1974) Nemescsóban tanított 1905-1945 között, majd itt élt haláláig. 1905-1940 között több tucat cikket írt pedagógiai és vallásos témában az Evangélikus Népiskola c. folyóiratba. A község történetének kutatója volt, kéziratos munkájának címe: „Nemescsó múltjából”. Két írása jelent meg nyomtatásban a falu történetéről 1970-71-ben a Vasi Szemlében, önéletrajzi írásának címe: „Éveim, utam ...”. Ez 1972-ben jelent meg a Pedagógiai Írások c. megyei szaklapban. Két tanteremben, egyes években 90 gyermeket egyszerre tanított 40 éven át. Sok esetben tanítványai gyermekeit, unokáit is. De nemcsak pedagógusként volt a közösség tagja. Esténként színdarabokat tanított be és dalárdát vezetett, valamint ő látta el a kántori tisztséget is. Kőszegdoroszlóra biciklivel járt át orgonálni. Bizton állíthatjuk, hogy a közösség lelke, mozgatórugója volt szinte egy évszázadon át.

3.10. Id. Avar Kálmán – tanító, 1962 őszén hazaköltözött, s attól kezdve matematikát, fizikát és testnevelést tanított a felső tagozat két csoportjában. A gyermekeknek orosz órát is tartott önszorgalomból. A Nemescsói Önkéntes Tűzoltó Egyesület tagja volt, először titkári,- majd elnöki tisztséget töltött be.

3.11. Kendik Zoltán és Kendikné Takács Zsuzsanna – 1990-től 2010-ig, az iskola bezárásáig, voltak az általános iskola alsó tagozatának tanítói. Kendik Zoltán 2010-től 2014-ig a polgármesteri tisztséget is betöltötte.

3.12. Barcza Elek – építész, építészeti szakíró (1853-1913) fővárosi műszaki tanácsos. Schulek Frigyes tanítványaként, mestere mellett részt vett a Mátyás templom restaurálásában. Budapesten a János Kórház, három Tanácsháza, és hat iskola önálló tervezője, két további templom restaurátora.

3.13. Takács Miklós – (1906-1967) szociáldemokrata politikus, erdészeti szakíró Nemescsóban volt erdész.

3.14. Bánó István – Bánó Ádám tanító gyermeke, a Kámoni Arborétum vezetője 1946-1975-ig, és a Kaktusz-ház alapítója és nemzetközileg elismert fenyő-nemesítő. Ő ültette egy tujasor formájában Magyarország első, ma is álló, sokáig titokban tartott 1956-os emlékművét a Kámoni Arborétumban, melynek elrendezése az október 23-i dátumra utal. Saját udvarába elültette a nemescsói mamutfenyőt, amely ma a falu legkülönlegesebb természeti gyöngyszeme. Kiszsidány településen ma is szemet gyönyörködtető rododendron-kertet telepített.

3.15. Oláh Ferenc - lakatos mester, munkái ma is láthatóak a faluban és a környező településeken. Az általa a 60-70-80-as években készített kerítések fel lehet ismerni szerte a vidéken, jellegzetes stílusáról.

Erdélyben született, Sepsiszentgyörgy mellett, egy kis faluban töltötte gyermekéveit. A 40-es években sok erdélyi fiatal jött Magyarországra dolgozni, így került ő is Budapestre a testvérével. Későbbi felesége, Molnár Ezsébet kőszegi lány volt, 14 évesen felkerült Pestre a bátyja éttermébe segíteni. Ebbe az étterembe járt Ferenc menüzni. 1943-ban megszületett egyetlen lányuk, Erzsike. 1945-ben, az orosz ostrom során a házukat bombatámadás érte. Nem maradt másuk, csak egy kis fonott bőrönd, amiben a két éves kislány holmiját tartották és magukkal vittek az óvóhelyül szolgáló pincébe, valamint egy ruhásszekrény, melyeket Erzsébet ma is féltve őriz.

Akkoriban az édesanya nővére Kőszegről a családjával és a fekvő beteg nagyapával együtt biztonsági okokból leköltözött Nemescsóba. Évek óta a Nicky család kertészei voltak, így az egyik nemescsói cselédházat a rendelkezésükre bocsátották. Itt kapott menedéket Ferenc családja a nehéz időkben. A nagyapát Nemescsóban temették el. A háború után az édesanya nővére a családjával visszaköltözött kőszegi házukba, így Ferencék sem maradhattak a cselédházban. A Nicky család jóindulatából egy istállóépületet kaptak használatra, melyből reggel kihajtották a teheneket, s délutánra kitakarítva a család új lakása lett. Az épület mögötti hosszú színen rendezte be Ferenc lakatosműhelyét.

Szerszámaikat maga készítette, melyek közül még sok ma is megvan, mint például a kovácsoláshoz elengedhetetlen öreg fűjtató. Géplakatosként kezdett tevékenykedni, ami

kezdetben nem ment könnyen, mert a szigorú evangélikus közösség nem szívesen fogadott be más felekezetűeket. Ferenc református, Erzsébet pedig katolikus vallású volt, ennek okán vegyes fogadtatásban részesültek. Szerencsére Ferencnek akadt néhány pártfogója. A módos gazda Szrókay Kálmán, a patkolókovács Prácser László, a bognár és földműves Schlögl Lajos meglátták benne az ügyes mesterembert, s igénybe vették a szaktudását. Előfordult, hogy hajnal kettőkor azzal ébresztették, hogy élezzék meg az ekevasat az aznapi szántáshoz. Munka egyre több akadt, de a fizetésre sokszor várni kellett: „Oláh Úr! Nem úgy van az! Majd ha elvetettünk, learattunk, utána jön a fizetség!” Gyakran az is előfordult, hogy terménnyel, tejjel, tojással honorálták a mester munkáját.

Ferenc hamar megszerette a nemescsói életet. A környezet emlékeztette az erdélyi gyökerekre, itt igazán otthon érezte magát. A felesége már nehezebben szokta meg Csóban, sokáig visszavágyott Pestre. A férjét övező megbecsülésnek köszönhetően egy idő után ő is megtalálta a helyét a csói közösségben. Pár év alatt munkájának már a környező településeken is híre ment. A tömördi méhészeknek mézpergetőket készített, majd egyre többen csináltatták vele a kerítésüket nemcsak a faluban, de Acsádon, Tömördön, Kőszegen is, Pösén az iskola kerítése az ő keze munkája. Abban az időben alapanyaghoz jutni sem volt könnyű. A kőszegi Láhringer házban működő vaskereskedésből szerezte be az alapanyagokat. Egy időben sok sparheltet készített 2 sütővel, melyeknek fényes felületét smirglivel kellett tisztogatni, hogy szép fényes maradjon.

Ahogy gyarapodtak a megrendelések, összegyűlt a pénz a telekvásárlásra. A Péterfy Sándor utca elején, a 9. szám alatt épült fel a család új háza, bár akkoriban az építő-alapanyag is hiánycikknek számított. Ferenc nagy futballrajongóként gyakran bejárt Kőszegre szurkolni, s egyik alkalommal a véletlennek köszönhetően a mellette szurkoló idős úriember személyében épp a kőszegi tűzép tulajdonosát ismerte meg, aki protekcióval szerzett a család számára elegendő téglát az építkezéshez.

Mivel a porta nem volt túl nagy, tehenet nem tarthattak, de kecskéik voltak. A kis Erzsike járt a falu gyerekeivel és asszonyaival legeltetni az állatokat a falu melletti rétre. Erzsébet úgy emlékszik vissza gyermekkorára, hogy minden család nagyon is szerény körülmények között élt, mégis szép, boldog időszak volt. Hiába csak egyedüli gyerek volt, úgy élt a falu gyerekeivel, mintha testvérek lettek volna. Előfordult, hogy a tanító – tudatában annak, hogy éppen nincs elegendő takarmány a faluban, hogy a disznókat etessék – kivitte a gyerekeket egy rendhagyó környezetismereti kirándulásra az erdőbe makkot szedni.

Amikor Nemescsóban is megalakult a TSZ, nagy felháborodást keltett, hogy Oláh Ferenc nem volt hajlandó csatlakozni. E miatt be kellett zárnia a műhelyét, de a felesége karakán fellépésének köszönhetően legalább a szerszámaikat nem kobozták el. Ezután Lukácsházára járt be egy műhelybe dolgozni. Pár évvel később újra kinyitotta saját műhelyét, s tanulókat is vett maga mellé a faluból és a környékről is. Utolsó inasa a néhai nemescsói Koltai Béla volt. 1948-ban részt vett az Országos Mezőgazdasági Kiállítás-, és Vásáron, ahol ezüstéremmel díjazták precíz, szép kivitelű munkáját. Az oklevelet lánya, Erzsébet ma is őrzi.

Annak ellenére, hogy Ferenc református felekezetű volt, olyan sokat dolgozott az evangélikus egyháznak – többek között készített egy gyönyörű Luther-rózsát -, hogy az evangélikusok feljegyezték őt a könyvükbe, mint az evangélikus közösségért sokat munkálkodó jelentős személyt. Temetésén három pap is gyászbeszédet mondott: a református, az evangélikus, és a katolikus – lánya vallása okán. Oláh Ferenc és felesége a nemescsói temetőben nyugszanak. Lányuk, Dr. Belezsnayné Oláh Erzsébet bár elkerült a faluból, de megtartotta a szülői házat, és mindig jó szívvel tér vissza a kedves emlékek közé.

3.16. Senye Lajos – a falu utolsó strázsája volt a nyolcvanas évekig, mai szóval éjjeli polgárőre. A strázsza tisztségére mindig kiválasztottak egy embert a faluból, aki fizetségét a falu házaitól saját maga gyűjtötte össze. Ő felelt a rendért, de gyakran azzal is megbízták, hogy a borjazás előtt álló tehénre ügyeljen, ébressze fel a gazdát, ha eljött az idő. Az is előfordult, hogy buzgalmában a strázsza betörte az ablakot, hogy felébressze a mélyen alvó gazdát, de ezt senki sem rótta fel neki, fontosabb volt a borjú és a tehén egészsége, hiszen ez volt a gazda minden vagyona.

3.17. Prácser János – tikász –tojásfelvásárlással foglalkozó vándorkereskedő volt, aki gyalogosan járta a falvakat, alkalmanként akár 5-6 napos körutakat járt be. A faluban eseményszámba számított, tikász megjelenése. A gyerekek elébe szaladtak, kísérték végig a falun. A hátára erősített fonott háti-kosárba – puttonyba gyűjtötte a felvásárolt tojást, amit aztán a városi piacokra vitt eladni.

3.18. Kiss Sándor - tizenöt évig, 2010-ig volt a község polgármestere. A falu történetét feldolgozó munkája „Nemescsó” címmel a falu minden lakójához eljutott 2000-ben, 56 oldal terjedelemben, fekete-fehér fotókkal illusztrálva. 15 éven át szerkesztette az önkormányzat lapját, a Nemescsói Híreket.

3.19. Ifjabb Avar Kálmán – A Tanakajdi Növényvédő Állomás igazgatóhelyettese, majd igazgatója. 2019-ben Vas Megye Mezőgazdaságáért díjjal jutalmazták tevékenységét. Az önkormányzati rendszer első polgármestere 1990-1993-ig. Figyelemreméltó bogárgyűjteménye több igazi ritkaságot is tartalmaz.

3.20. Bánó András Csaba – 15 évig falugazdászként Nemescsó és a környező települések mezőgazdasági termelőit segítette munkájukban, a támogatások megszerzésében. Munkája elismeréséül 2007-ben Kovács Béla díjat kapott. 1990-1993-ig

alpolgármester, majd 1993-1995-ig polgármester. 2014-től 2019-ig újra a falu élén állt, vezetése alatt újjáépült a Faluház és készült el a játszótér. A faluért végzett elhivatott munkájának köszönhetően felújításra került a ravatalozó, szilárd burkolatot kapott a Petőfi utca és 900 m járda is megújult.

3.21. Mayer Tiborné Irénke – a Tézsula Hagyományőrző Egyesület elnöke, az iskola épületében berendezett helytörténeti gyűjtemény egyik gondozója és aktív gyűjtője. A gyűjtőmunkát már fiatal korában elkezdte. Számára minden érdekes, ami a régi világhoz köthető, ezért aztán néhány év alatt akkora gyűjteményre tett szert, mely szinte kinőtte az otthonát. Ekkor jött az ötlet, hogy ebből az anyagból lehetne egy különálló kiállítást is berendezni, mely a régi iskolaépületben valósult meg. Az ötletéből indult a kézzel írott receptgyűjtemény is.

3.22. Szalmer Istvánné Livi – a Tézsula Hagyományőrző Egyesület egyik alapító tagja. Mayer Tiborné „gyűjtőtársa”, mindig vele tart a padlástúrákra. Az evangélikus egyházközség oszlopos tagja, az érdeklődő turistáknak általában ő tart vezetést a templomban. Nemescsó közösségi életében is aktív szerepet vállal.

3.23. Polák Norbert – 2012-től az Önkéntes Tűzoltó Egyesület vezetője, valamint a Kőszegi Írott-kő Mentőcsapat vezető tisztségviselője. Közösségépítő munkáját 2019-ben „Közösségi Kultúráért” díjjal ismerték el. Nemcsak önkéntes tűzoltóként számíthat rá a falu, hanem magánemberként, sőt ötletgazdaként is! Bárhol, ahol szükség van a falu életében férfierőre, rá bízton számíthatnak. A rendezvényeken a sátrak felállításában, minden közösségi megmozduláson az első sorban tevékenykedik a falu épülésére, a közösség javára.

A 20-21. század beiktatott lelkészei Nemescsóban

3.24. Baráth Pál – lelkész Nemescsón 1933-75-ig. Lánya születésekor a paplak udvarán ültetett egy különleges fenyőfát, mely sajnos elkorhadt, de egy kis darabja mégis fennmaradt az utókornak Pintér József fafaragó mesternek köszönhetően. A faragvány ma is a paplak udvarának díszé.

3.25. Weltler Sándor – lelkész 1975-től 1991-ig.

3.26. Kalincsák Balázs és hitvese Kalincsák Balázné Varga Katalin - evangélikus lelkészek 2002. augusztus 15-én, már házaspárként kerültek Nemescsóba - kezdetben segédlelkészekként –, s itt is telepedtek le. A lelkesi hivatalt 2004-től töltik be. Az egyház felépítéséből adódóan ugyanis ez a bevett gyakorlat: a gyülekezet választja meg a lelkészt. A Nemescsó – Meszlen – Acsád - Kőszegdoroszló Társult Evangélikus Egyházközségnek összesen megközelítőleg 500 tagja van. Az elnevezésben is szereplő községekben viszonylag nagyobb számú evangélikus közösség él, mindegyik településnek van saját temploma, így ketten négy templomban tartanak vasárnaponként istentiszteletet. A gyülekezethez tizenhét falu tartozik Váttól, Bozsokig. A házaspár az egyházközség pezsgő életének szervezése mellett közreműködött az egyházközségben működő művészeti iskola létesítésében, valamint evangélikus szeretetszolgálatot hoztak létre és működtetnek a mai napig az egyházközség rászorulóit, és elsősorban az idősek megsegítésére. Énekkart is alapítottak, melynek létszáma folyamatosan változik, de az adventi gyertyagyújtásra minden évben készülnek műsorral. A házaspár számos teendője mellett népművelői tevékenységet is folytat. Színházlátogatásokat és kirándulásokat szerveznek. Németországban meglátogatták a Luther Mártonhoz köthető városokat. Gyülekezettörténeti-vetélkedőjük országos hírű, melyet 2012-ben hirdettek meg azzal a céllal, hogy a résztvevők többet tudjanak meg az evangélikus múltból és jelenről. A vetélkedő hat levelezős fordulóból és egy személyes döntőből állt, mely során a résztvevőknek verseket, balladákat kellett írniuk az artikuláris időkről, idővonalat kellett készíteni és fényképeket gyűjteni. Szrókay Edit, a Fasori Gimnázium történelem-hittan tanára nagy segítségükre volt a vetélkedő anyagának összeállításában. Hittanversenyeket is rendeznek, és országos szinten is szép eredménnyel szerepelnek. Nyári táborokat szerveznek Meszlenben a parókián. A táborozókkal kerékpártúráznak, átjárnak fürödni Sárvarra, kirándulnak a Budapesti Állatkertbe és a Nemzeti Múzeumba, ahol megtekintik a reformáció 500-ik évfordulója alkalmából kiállított nemescsói oltárterítőt. A gyülekezet ifjúsága egész évben aktív, segítenek a táborok szervezésében és lebonyolításában is. Színdarabokat rendeznek és adnak elő, melyek szövegét az ifjúság tagjai közösen beszélnek meg, sőt zenét is szereznek hozzá. Egyik alkalommal Luther Márton életútját dolgozták fel, melyet Kőszegen és Sopronban is bemutattak. Évekig Passió játékkal járták a Dunántúlt.

4. Művészetek és művészi kézművesség Nemescsóban

4.1. Gieseke (Kőszegi) Miklós (1724-1761) – költő, dalszerző, meseíró Nemescsóban született, Kőszegi Pál lelkész fia. Nevét a németek ferdítették el németesen. A XVIII. század második felében híres költő, író, teológus és nevelő lett Németországban, ahová édesapja korai halála után költöztek édesanyjával. Dalokat, meséket és episztolákat is írt, és szerkesztette a *Der Jüngling* (Fiatalság) című folyóiratot. Tanítványa volt a híres Jerusalem is, akinek szomorú történetét J.W. Goethe énekelte meg az „Ifjú Werther szenvedései” című egyetemes művében.

4.2. Vanecsai Szever Mihály (1699-1750) – szlovén lelkész és író Nemescsóban szolgált haláláig. *Vanecsai* előtaggal írta a nevét, ami valószínűleg a szülőfalujára utal, amely a vas vármegyei Vanecsa (Vaslak) (ma *Vaneča*, Szlovénia) lehetett. Ez a feltevés azért is valószínű, mert a faluban ma is nagyon gyakori a Sever/Szever családnév. Tanulmányait Pozsonyban az evangélikus líceumban végezte, az ottani feljegyzések tartalmazzák szüleinek nevét (Szever György és felesége Márta), mivel történetesen kismemesi származású volt. Élete főműve a vendül írt „Jövendő üdvözlés”, a harmadik ilyen nyelvű nyomtatott könyv volt a Temlin Ferenc-féle katekizmus és az Kotsmar Mihály által írt ábécés-könyv után. A könyvet Szászországban nyomtatták ki.

4.3. Bakó József (1896-1962) – író, költő, aki cipészből lett tanító, Nemescsóban született. Apja Bakó József (1852–1898) gazdasági cseléd, és Kiss Erzsébet (1860–1946) szülész. Gyermekkori korcsolyabalesetének következtében évekig tartó, orvosilag félrekezelt csípőízületi gyulladásban szenvedett. Egyik lábára örökre sánta maradt. Első verseit szuszterműhelye keresetiadó-könyvébe írta. Később Várady Imre és Ősz Iván támogatásával a Szombathelyi Kultúregyesület adta ki első verseskötetét (Árva kalászkok, 1927), majd megismerkedett Babits Mihállyal, aki segítette versei megjelenését a Nyugat című folyóiratban. Tevékenyen bekapcsolódott a népi mozgalomba, a Kelet Népe belső köréhez tartozott (1935- től). Líráját a paraszti és a városi nyomort forradalmi szenvedéllyel megörökítő realizmus jellemzi. 1945 után elsősorban a falu megváltozott életét mutatta be. Önéletrajzi regénye „Feljebb a kaptafánál” címen jelent meg 1964-ben.

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

4.4. Az evangélikus egyházközség énekkara

Az énekkar vezetője Kalincsák Balázné Varga Katalin. Az énekkar tagjai több településről gyűlnek össze énekelni. A tagok között volt már 7 évestől a 70 évesig, sajnos a létszám egyre csökken. Minden évben az Adventi gyertyagyújtás első vasárnapján hallhatjuk őket.

4.5. Tézsula Nótakör

A Tézsula Egyesület alapítói kezdetben nótakörként működtek, de a dalolás ma is fontos tevékenység az egyesület életében, ezzel is őrzik a falu hagyományait. Nótáikat a régi öregektől, nagyszüleiktől tanulták. Sok nótának nem is a címét tudják, hanem azt, hogy kinek a nótája volt. A régi időkben sorba ment a nóta: mikor összegyűlt a falu népe dolgozni, azzal mulatták az időt, hogy énekeltek saját maguk és társaik örömére. Mindenkinek megvolt a maga nótája, s mindenki csak azt az egy kedves nótát dalolta. S bizony a legtöbb esetben a választott nóta jellemrajz is volt az illetőről.

4.6. Pintér József fafaragó mester

A falu elismert lakója, több munkáját is láthatjuk Nemescsóban. Pár évvel ezelőtt saját kiállítása is volt a faluban. Egyik legismertebb műve a Faluház udvarán álló triptichon egyik része, a Bánó Ádám arcképét ábrázoló faragás. Az evangélikus templomról is készített egy faragványt, valamint az egyháztörténeti kiállításon belül több műve is megtekinthető. A parókia udvarán is látható egy szépen faragott táblája.

A Faluház udvarán álló triptichon

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

4.7. Sartoris Alapítvány

Az alapítvány az Ács Mihály Alapfokú Művészeti Iskola fenntartója, melyet 2005-ben alapítottak egy acsádi zenetanár házaspár ötlete alapján. Alapításának célja az volt, hogy a falusi gyerekek is részesülhessenek zene-, tánc-, és képzőművészeti oktatásban anélkül, hogy be kellene emiatt járniuk a városba. Az iskola jelenleg 14 telephelyen működik, melyből 7 falvakban található. Acsádon, Váton, Nemescsóban, Sorkifaludon kezdték, a közelmúltban kibővült Torony, Bő, Gyöngyösfalu településekkel. Szombathelyen 3 telephelyük is van: az oladi iskolában, a Reményikben, és az Aranyhídban, ahol kerekesszékes táncoktatás is folyik. Pár éve a Fejér megyei Bakonyszentlászlón is megkezdte működését az iskola. Az intézmény megbízott igazgatója Desits Zoltánné, a tantestület tagjai nagyrészt egyetemi végzettséggel rendelkező művésztanárok. Az egyházközség jelenlegi kántora is itt tanult. Oktatott hangszerek: fafúvósok, rézfúvósok, vonósok, billentyűsök. Tanított tánc típusok: néptánc, társastánc, modern társastánc. Ezeken kívül az érdeklődő diákok tanulhatnak képző-, és iparművészetet is.

4.8. Kendik Péter ifjú zongoraművész

A nemescsói művészeti iskola egykori tanítványa, ma megyei és országos szinten elismert fiatal zongorista. Több rendezvény állandó szereplője. Extrém környezetben is szívesen játszik, úgymint toronyházak tetején, vagy erdei környezetben a Hétforrás mellett. Édesapja, Kendik Zoltán volt az iskola igazgatója annak 2010-ben bekövetkezett bezárásáig. Feleségével, Kendikné Takács Zsuzsannával 20 évig tanították a falu alsó tagozatosait.

4.9. Porkoláb Martin ifjú zenésztehetség

A nemescsói fiatalember a helyi művészeti iskolában kezdett megismerkedni a zenével és a hangszerekkel, s hamar világhosszra vált, hogy a zongora áll hozzá a legközelebb. Jelenleg a Pécsi egyetem hallgatója, ahol énekes szakon folytatja tanulmányait.

5. Nemescsó természet adta kincsei

5.1. A nemescsói mamutfenyő

Bánó István nemzetközi hírű fenyőnemesítő hagyatéka. A körülbelül 70 éves faóriás Bánó András Csaba udvarának díszé, a falu méltó éke. „Ifjú” korához képest rendkívüli mérete valószínűleg a kedvező talajadottságoknak köszönhető.

A Bánó család mamutfenyője

5.2. Öreg fák a Weöres kúria parkjában

A Weöres kúria védett, 6 hektáros parkjának értékes növényei közül egy hatalmas mezei szil (törzsátmérője 370 cm, becsült magassága 27 méter) és egy kislevelű hárs mindenképpen említésre érdemes. Korábban állt egy hatalmas platánfa is a birtokon, de az sajnos már nincs meg.

5.3. Az egykori fenyő új élete

A paplak udvarán álló fafaragás, mely az egykor ott álló, különleges, de sajnálatosan elkorhadt fenyő faanyagából készült. A faragás Pintér József fafaragó mester alkotása.

A fenyőből készített fafaragás a parókia előtt

5.4. A Kozár-Borzó patak

A Kozár-Borzó patak a Kőszegi-hegység területén, Kőszeg keleti, külterületi részén ered. Forrása az osztrák-magyar határtól mintegy 200 méternyire helyezkedik el. Forrásától kezdve a patak déli, majd délkeleti-keleti irányban halad, érintve Nemescsót, Pusztacsót, Söptét, Zanatot, Vépet, Bárdost, Bozzait, Kenézt, végül Pecölnél éri el a Gyöngyöst. Zanattól keletre a patak átvág az M86-os autótú és a 86-os főút alatt. Vép északi részén fogadja magába a Surányi-patakot. Véptől délre belé torkollik a Sárdi-ér. Nemescsóban a patak átszeli a Péterfy utcát, majd egy darabig a Béke utcával párhuzamosan csörgedezik tovább Pusztacsó irányába. A patak medrét már régóta nem kotorták, pedig a Béke utcában néhol már fák, bokrok nőnek benne. A meder kitisztítására mielőbb szükség lenne, mert a Péterfy és Béke utca kereszteződésében lévő régi kőhíd alatt annyira felgyűlt már a hordalék, hogy alig talál utat magának a patak vize, ami egy nagyobb esőzés következtében akár a mederből való kilépését is eredményezheti.

5.5. A falu egyetlen gólyafészke a Sztrókay ház kéményén

Évtizedek óta visszajárnak a gólyák a régi Sztrókay ház kéményére rakott fészekhez. Ez a hazánkban ma már fokozottan védett madár ugyan nagyon félénk állat, de mindig is az emberek szomszédságát keresve rakott fészket. Világszerte szerepel az emberek hiedelemvilágában szimbólumként. A gólyára Európában szerencsehozóként tekintettek, több nép a magyarokhoz hasonlóan nemzete madarának is nevezi. Magyarországon a néphit szerint, a termékenység, a bőség, a hűség és az anyai gondoskodás szimbólumának tekinti. Általánosan elfogadott, hogy a hosszú lábú, piros csőrű gólya áldást, szerencsét hoz a házhoz, de más babonák is kapcsolódnak ehhez a kedves madárhoz: úgy tartották, hogy aki tavasszal repülő gólyamadárral találkozik először, az egész évben szorgalmas lesz. Ám aki álldogáló gólyát pillant meg, az egész évben lusta lesz. Egy másik hiedelem szerint a házra telepedő gólya megvédi a ház népét a tűztől és a villámlástól. (Bár ez nem bizonyított tény, a megfigyelések szerint száz esetből mindössze háromszor - csap gólyafészekbe a villám.) Az egykori Sztrókay ház, mely otthont ad a gólyafészeknek, ma az Evangélikus Egyházközség tulajdonában áll. Pár éve igényesen felújították, nagyobb rendezvényeket tartanak az udvarán, például az elmúlt években majálist. Pályázati forrásból kialakításra került egy pajtaszínház is.

6. Nemescsó épített öröksége

6.1. A nemescsói Evangélikus Templom

A falu lakossága már a 16. században áttért a protestáns hitre. Lelkészei 1630-tól ismertek, anyakönyvüket 1701-től vezették. A luteránusok a Szent Péternek szentelt régi katolikus templomot használták még a 17. század végén is, amelyről a győri püspök megbízásából, a győri kanonok Kazó István által végzett 1698-as egyházlátogatási jegyzőkönyv számol be. A templom épülete 1614-ben már biztosan a mai helyén állt, ebben az évben készült kisharangjával hívta a híveket imádságra. A faluban két, gerendákból és deszkából épített oratórium állt. Az egyik a templomtól keletre helyezkedett el és észak felé fordult. Zsindellyel fedték, fa szószék és egyszerű oltár állt benne. A másik oratórium, zsúppal fedett „valódi csűr” volt, az evangélikus lelkész házának kertjében állt, oltár helyett az Üdvözítő képe fa feszülettel szolgálta a szertartást. A templom is fából épült, amit kívül-belül sárral tapasztottak be, majd meszeltek. Sajnos ez az építési mód nem bizonyult tartósnak, ezért mikor a templom állapota nagyon leromlott 1761-ben a falu kérelmet nyújtott be a felújítás engedélyezésére. Ehhez akkoriban ugyanis királyi engedély szükségeltetett, még akkor is, ha sem nagyobbra, sem díszesebbre nem akarták építeni – mint ahogy az a kérelemben szerepelt. Először új tetőt építettek 1777-ben, majd ezt követően 1784-ben kicserélték a besározott deszkafalakat kőfalra, klasszicizáló, késő barokk stílusban. A tornyot csak újabb 95 évvel később bontották le, és helyébe jóval magasabbat és díszesebbet húztak, hogy a

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

harangok minél távolabbra hallassák a hangjukat. Az új torony a budapesti műépítész, T. Wálder Alajos tervei alapján épült, jóval magasabb költséggel, mint ahogy eredetileg tervezték. A toronyban három harang található. A kis harang még az eredeti 1614-ből való, bár egy repedés miatt 1765-ben újraöntették. 1863-ban újabb, és nagyobb harangot készítettek a kicsi mellé, de ezt az I. világháború idején elszállították ágyúöntés céljára. Néhány év múlva közadakozásból Seltenhofer soproni harangöntőnél rendeltek újabb nagyharangot, de mikor felszerelték, kiderült, hogy csak három harang együttesen adhatna igazi összhangot. Ezért Weöres István felügyelőségének 53-ik évfordulójára saját költségén készítette el a középső harangot. A nagyharang felirata: „Erős várunk nekünk az Isten. Öntette a nemescsói ág. h. ev. egyházközség 1925. Öntötték Seltenhofer Frigyes fiai harangöntő gyárában, Sopronban”. A sekrestye a templomon belül van elrekesztve. A magtárhoz hasonló templom típus a 18. század végén a Türelmi Rendelet után épült evangélikus templomokat jellemezte. Vas megyében Kőszeg (1783), Nagygeresd (1784), Nagysimonyi (1784-1785), Boba (1789), Uraiújfalu (1798) temploma is ebbe a típusba sorolható. A nemescsói templombelső ma is azt az egyszerű, dístelen állapotot mutatja, amely a 18. századi evangélikus templomok sajátja. A déli, északi és nyugati fal előtt teljes hosszában áll az alig megmunkált faoszlopokból és gerendákból ácsolt karzat, amelynek oszlopai tartják a gyönyörű fagerendás deszkafödémét. A templom délkeleti sarkában a karzat alatt sekrestyehelyiség van fallal leválasztva. A nyugati karzaton áll a többször javított 1789-ben készült orgona, mely a kőszegi Kliegel József orgonakészítő munkája. 1844-ben pedállal bővítették. Az oltárkép Jézus kereszthalálát ábrázolja. A keresztre feszített Krisztus alatt, tőle jobbra Mária rózsaszín ruhában, fehér fátyolban és kék palástban, felemelt kezeit imára kulcsolva, balra János evangélista kék ruhában, bíbor színű palástban, szintén imára kulcsolt kezekkel áll.

Ritkaságnak számít, hogy egy kisebb település templomának saját kriptája van, s nem is szembetűnő, mivel a padló szintjébe süllyed a bejárata. 1738-ban készült, s az oltárral szemben helyezkedik el. Vitéz Kosztoláni Gáspár építtette, fia, Tekintetes Nemes Nemzetes Vitéz Kosztoláni László végső nyughelyéül. A későbbikben további 19 ember temetkezési helye volt, köztük Sartorius Szabó Jánosé. A templom körüli temetőbe 1756-ig temetkeztek, majd 1776-ban lezárták, mint ahogy a kriptát is. A templomot körülvevő magas kőfalat 1879-ben bontották le, s a régi temetőből előkerült hamvakat egy ládába gyűjtötték. Megbontották a kriptát is, de a friss levegő hatására a koporsók összeomlottak, így a lejáratot ismét lezárták.

A nemescsói Evangélikus Templom Fotó: Trifusz Péter

A templomot 1981-ben hazai és külföldi támogatásból renoválták. Az oltár – mely ma a templom legfőbb díszé - 1713-ban készült, téglalapra, fából. Ez a mai Magyarország egyik legrégebbi evangélikus oltára. Egyenes főpárkánya két stilizált korinthuszi oszlopon nyugszik, kívül két festett angyal keretezi. Az orgonát 1789-ben vásárolták, öt évvel a templom újjáépítése után. A feljegyzésekben ez áll: „1789. Boldogasszony havának 14. napján állíttatott be N.csói ev. templomunkba Kőszegi Kligel József orgona-csináló mestertől 110 rk. forintokon megvásároltatott orgona.”

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

6.2. A Szent Péter- Pál római katolikus templom

A feljegyzésekből kiderül, hogy kezdetben a katolikus hívek kevesen voltak, így Kőszeghez tartoztak, majd 1876-ban építették fel saját templomukat. Az oltár 1762-ből származik, az idősebb hívek elmondása szerint Vát és Szeleste között lévő Szentkút kápolnából. A templom Péter-, és Pál apostolok tiszteletére épült. 1974-ben a templom belső-, és külső vakolatát teljes egészében adományokból felújították. Sort kerítettek az oltár restaurálása, aranyozása is. 1978-ban a harangot újra öntötték, mivel a második világháborúban megsérült.

A nemescsói Szent Péter- Pál Templom

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

6.3. A Weöres kúria

A klasszicista stílusú földszintes épület a község központjában áll. Keletkezéséről nem lehet sokat tudni, a 18. század végén még nem jelöli az I. katonai felmérés a térképen, a 19. század elején azonban már a kúria és a park is fel van tüntetve. Itt született Weöres Sándor költő nagyapja. Az 1890-es évek végén, a kőszegi hadgyakorlatok idején a kor számos fejedelmének, királyának, császárának adott szállást. Egy időben az épület kultúrházként működött, és a falu könyvtárának is helyet adott. Később a termelőszövetkezet tulajdonába került, jelenleg magánkézből van, a mezőgazdasági tevékenységet folytató Jurisics Mezőgazdasági Termelő Szövetkezet székhelye. 2008-ra készület el a Zrt. a felújítási munkálatokkal, melyet pályázati források hiányában, teljes egészében saját erőből valósítottak meg.

A Weöres kúria

6.4. A hősi emlékművek

A falunak két emlékműve is van, egyik az I., másik a II. világháború elesett hőseinek állít emléket. Az I. világháborús emlékművet közadakozásból 1937-ben állították, tizenhárom hősi halált halt nemescsói katona előtt tisztelegve. A leleplezési ünnepség napján mindkét templomban istentiszteletet tartottak, majd közösen vonultak az emlékműhöz, végül jó hangulatú bankettel zárult a rendezvény. A műsor szervezésében és betanításában nagy szerepet játszott Bánó Ádám, tanító. Felkérte korábbi tanítványát, az ekkor már több verseskötetet is megjelentető Bakó Józsefet, hogy írjon egy köszöntő verset az alkalomra, de ez a költemény sosem készült el. Fennmaradt a költő szabadkozó levele, melyben hangsúlyozza, hogy az áldozatok iránti részvét az, ami megakadályozza a vers megírásában. „Látom, tudom a háborúk okozóit, a jelszavakkal belehajszolt szerencsétleneket, hogy avassam akkor én őket azzá, amivé szeretnék ugyanazok, akik belekergették a pusztulásba és megtennék ma is.” Tudta, hogy háborúellenes érzelmeinek megfogalmazása úgyszólván a cenzúra áldozata lenne, ezért inkább nem is ragadott tollat.

A II. világháborúban elesettek emlékművét szintén közadakozásból állították 1989-ben, a háború után 44 évvel. Addigra lazult a hatalom mindenféle háborús megemlékezést tiltó szemlélete. Írásos engedélyt ugyan nem adtak ki, de egy szolid emlékhely állításába hallgatólagosan beleegyeztek. A márványból készült emléktáblát egy Kőszeg városa által ajándékozott kőre erősítették fel. A tervezést ellenszolgáltatás nélkül Rákóczi Péter kőszegi építésmester vállalta el. Tizenhárom nemescsói háborús áldozat nevét vésték fel rá. Az áldozatok között egy női név is szerepel. Ő nem a harctéren, hanem a faluban vesztette életét. Kőbölkuti Gyuláné halálát – látszólag ok nélkül – egy orosz katona puskagolyója okozta. Az asszony a község középületéből jött ki, mikor a katona célba vette. Ez az avatási ünnepség is mindkét felekezeti istentiszteletével vette kezdetét, majd harangszó kíséretében vonultak az emlékműhöz. Az evangélikus templom előtti téren a két menetoszlop egyesült. Weltler Sándor evangélikus lelkész és Simon Nándor római katolikus esperes közös szertartással megáldotta az emlékművet, majd átadták ifj. Avar Kálmánnak, a falu elöljárójának, s ünnepélyes keretek között a falu lakói megkoszorúzták.

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

6.5. A temető 1777-es sírkeresztjei

A község temetője 1776-ig, Mária Terézia belterületen történő temetkezést tiltó rendeletéig a templom körül helyezkedett el. Az új temető távol a falutól, a mai Petőfi Sándor utca végétől pár száz méterre jobb oldalon fekszik. Elsőként egy az alumneumban tanuló 10 esztendőes árvát temettek ide Virág Vasárnapján, nagy sokaság jelenlétében, magyar és német nyelven is imádkozva.

Egy falu temetője sokat elárul az itt élőkről. A régi síremlékek őrzik a Nemescsóban egykor munkálkodó papok, híres emberek emlékét. A temető 1777-es régi kőkeresztjei ma már erősen leromlott állapotúak. A sírfeliratok német nyelven íródtak, mivel akkoriban az volt a hivatalos nyelv.

6.6. A Weöres kriptája

A temető díszes kriptája a Weöres család számos tagjának adott végső nyughelyet. A Weöres család mai leszármazottai szerettek volna továbbra is ide temetkezni, de nem kapták meg erre az engedélyt. Ezért őseik csontjait exumáltatták, és a szombathelyi szalézi rendi templomba vitették át, majd eladták a kriptát. Ma a Koltay család tulajdonában áll.

6.7. Az egykori Hangya szövetkezet épülete

II. Világháború előtti időszakban Magyarország valamennyi településén jelen voltak a HANGYA szövetkezetek székházzal, kereskedelmi átvevő-hellyel, hitelszövetkezeti partnerséggel, és azzal a szellemiséggel, hogy az összefogás, a szövetkezés az egyetlen út arra, hogy a termelők megfelelő pozíciót érjenek el a piacon, hogy a gazdatársadalom piaci érdekei érvényesüljenek.

A kezdeményezés célja az volt, hogy lerövidítve az áru és szolgáltatás útját - az értékeket és a pénzt is minél nagyobb hányadban a rendszerén belül tartva - megteremtse az egyén és a vidék boldogulásának anyagi és társadalmi feltételeit. Ezek az erények az I. világháborút megelőzően kialakult szervezeten keresztül a Trianont követő trauma feldolgozásában is – mind az anyaországban, de különösen Erdélyben, és a Felvidéken is Hanza névre „átkeresztelve” - nemzetmentő hatást fejtettek ki, a magyarság összetartó erejét jelentették.

Ma már kevesen tudják, de Magyarország 1920-as években történt felemelkedésében Klebersberg Kunó oktatási programja mellett a Bethlen kormány által a HANGYA szövetkezeti üzletrészához nyújtott állami támogatás volt a meghatározó. Minden idők legsikeresebb magyar összefogása volt fél évszázadon keresztül a HANGYA, mely a legszélesebb társadalmi rétegeket fogta össze, gyakorlatilag Magyarország valamennyi települését az egész Kárpát-medencei régióban.

A nemescsői Hangya Szövetkezet

Így lett a HANGYA Közép- Európa egyik legnagyobb vállalatcsoportja úgy a tagságát, mint a kereskedelmi tevékenységét illetően, hiszen 1940-ben több mint 2000 tagszövetkezete volt 700.000 taggal, 30 konzervgyára, 20 ipari üze me, és 400-nál több boltja. Termeltetett, hitelezett, feldolgozott, kis és nagykereskedett, nemcsak üzletileg, hanem szociálisan is segítette tagjait, jelen volt a falvakban és a városokban egyaránt. Nemescsőben a Hangya szövetkezet felvásárolta a helyi termelők által megtermelt tojást, zöldséget, tejet, mézet, stb. és boltként működve tovább értékesítette a helyi lakosoknak. Az egykori Hangya épülete a Faluházzal szemben áll. Ma Nagy Lászlóné Gipót Rozália tulajdona, és szülői háza, régies jellegét máig megőrizték.

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

6.8. Eredeti állapotukat megőrző jellegzetes csói házak

A Péterfy Sándor utca 29. szám alatti ház a falu utolsó olyan kisnemesi háza, mely valamelyest megőrizte hagyományos építési sajátosságait. A tömés-ház 1870 körül épült, udvarról nyíló három külön bejárattal. Központi konyhájában öreg egyenes falú kemence áll, egyik szobájában gyönyörű cserépkályha díszel. Kamrájában még a régi paraszti élet néhány eredeti segédeszköze is megtalálható: lisztesláda, hústartó katroc (melyre a felfüstölt húsokat akasztották), fából és vesszőből készített kenyértartó alkalmas, melyre egyszerre 6 db kétkilós cipót tudtak elhelyezni külön rekeszekben. A kor szokásának megfelelően a házhoz folytatólagosan hozzáépítették a melléképületet. A házban a század elején bolt működött.

A Péterfy utcában áll még egy hagyományos építésű jellegzetes kisnemesi ház, melyen a felújítását követően is megőrizték az eredeti tornácos kialakítást. Ez is tömés-ház, nagyjából az 1900-as évek elején épült.

A Kossuth Lajos utcában két jellegzetes nemescsói házat is találunk egymás szomszédságában. Az egyik az 1800-as évek végén, 1900-as évek elején épült, inkább parasztház jellegű tornácos vályogház, a szomszédja 1917-ben épült vesszőfonat közé dőngölt falazattal.

6.9. A régi kőhíd

A Kozár-Borzó patak fölött átívelő kőhíd egy a helytörténeti gyűjtemény részét képező fénykép tanúsága szerint 1920-ban már biztosan állt, azóta felújításon nem, csak kisebb javításokon esett át. Sajnos komoly kamion- és nehézgép forgalom halad át a hídon, így az utóbbi időszakban állaga rohamosan romlik.

6.10. A falukút

A Béke utcában, a Péterfy utcai kereszteződéstől nem messze a Kozár-Borzó patak és az út közötti áll a falu kútja, mely egy régi kerekes kút. Már erősen felújításra szorul, de ma is működik.

6.11. Az utolsó gémes kút

A Béke utcában találjuk a falu utolsó gémes kútját. Eredeti formájában már csak történelmi emlékként díszleg az udvaron, de a kút vizét a család még ma is használja öntözésre.

6.12. A falu kapuja: a 300 éves fakereszt

A fakereszt már több mint 300 éve áll a Péterfy Sándor utca és a Kőszegi utca találkozásánál, s köszönti a Kőszeg felől a faluba érkezőket. A kereszt egy szimbólum: a hazatérőket köszönti, az útnak indulóknak szerencsés utat kíván. Minden időszakban volt, aki magáénak érezte felújításának feladatát. Az utolsó munkálatok a Tézsula Hagyományőrző Egyesület kezdeményezésében pár éve voltak. Az egyesület tagjain kívül nagyon sok falubeli önkéntes közreműködött a felújításban, hogy a szimbólum tovább köszönthesse a faluba érkezőket, és búcsúztathassa, szerencsehozó talizmánként elkísérhesse a távozókat.

7. Nemescsói gyűjtemények és mesélő tárgyak

7.1. Az evangélikus egyházi gyűjtemény

Több régi értékes tárgy is van az Evangélikus Egyházközség tulajdonában. Ezek részben a helyi parókián illetve a templomban vannak, másrészt a budapesti Deák téri Evangélikus Országos Múzeum állandó kiállításán láthatók. Közülük az egyik egy úrvacsora terítő, mérete 130x87 cm. 1650-ben készítették, készítője ismeretlen. Témája az utolsó vacsora. Jézus és az apostolok egy ovális asztal körül ülnek különböző csíkos ruhában. A nagyvirágos kehely a magyar barokk ötvösség egyik remeke, 1699-ben készült. A részben aranyozott ezüst kehely legszebb része a talpa. Mind a hat karéjban egy-egy domborított nagy virág található: két margaréta, két tulipán és rózsák váltakoznak nagy plasztikus szirmú, vésett és domború ágak végén. Az 1652-ből származó ostyatartó (paténa) egyszerű, kerek doboz formájú. Alsó és felső peremén aranyozott drótszegély fut körbe. Fedelén vésett Agnus Dei (Isten Báránya) felirat, oldalán az ajándékozó szöveg és a készítés évszáma olvasható. Talpában megtaláljuk a pápai ötvösjegyet, de a mester neve ismeretlen. A gyűjtemény kiemelkedő darabja az 1701-óta vezetett Matricula, vagyis anyakönyv.

7.2. Helytörténeti gyűjtemény

Az egykori iskola épületében kapott helyet a falu bámulatosan gazdag tárgyi emlékgyűjteménye, mely híven mutatja be a korabeli paraszti élet jellemző bútorait, szerszámain, a módos parasztok díszesebb bútorait, használati tárgyait, s az egykori iskola berendezését, eszközeit. A gyűjtemény legkülönlegesebb darabjai: egy drótos tót által megjavított cseréptál; egy ritkaságnak számító régi szalmazsák (ezt őrizték meg az utókor számára a legritkábban, általában a tűzön végezte, ha már funkcióját nem tudta betölteni); több mángorló; több gereben (a gyapjú és a kender fésülésére használt eszköz); több orosz katonák által hátrahagyott fa sítalp; háborús betegszállító szánkó; veszőből fonott babakocsi; százéves fémkeretes gyermekszemüveg; egy 1867-es állatorvosi kézzel jegyzetelt tankönyv; az 1800-as évek elejéről származó énekeskönyvek; több száz régi fénykép, köztük a legrégebbi az 1920-as évekből (egy részük még előhívásra vár); képeslapgyűjtemény az 1930-as évekből; egy 1945-ös katonai évkönyv az az évi hadmozdulatokról; világháborús katonai térképek. Különlegességnek számít egy rendkívül tehetséges német katona rajzaiból kiállított képsorozat, melyet a katona ajándékozott egy helyi idős néninek valószínűleg néhány finom falatért cserébe. A legtöbb tárgyat a falu lakói ajánlották fel hagyatékokból. Mióta híre ment a környéken a bemutatóhelynek, egyre több felajánlás érkezett más településekről is. Az első így kapott tárgy egy régi faborona. A gyűjtést Mayer Tiborné kezdte, még a Tézsula Hagyományőrző Egyesület megalakulása előtt, 2013-ban. Munkája eredményeként a gyűjtemény hamarosan kinőtte saját udvarát, így került át az egykori iskolába. Azonban az évek során az anyag olyan hatalmasra duzzadt, hogy már ez az épület is kicsinek bizonyult. Az Egyesület célja az, hogy rövid időn belül külön helyszínen tudja bemutatni a mezőgazdálkodás eszközeit, a falu múltjának és mindennapi életének tárgyait és az egykori népiskola hagyatékát. Az iskola udvarán kialakítottak egy nyitott színt, mely a mezőgazdaság eszközeinek bemutatóhelyéül szolgál.

7.3. A népiskola épülete és tárgyi emlékei

Az eredeti népiskola a mai zeneiskola épülete volt, majd 1929-ben épült meg a porta végében a későbbi iskola-épület hátsó tanterme, melyet 1946-ban még egy tanteremmel bővítettek. Ezekben az években az alsó tagozatos kisdíákok a hátsó termet használták, míg a nagyok az első teremben tanultak. A tanító beosztotta, hogy amíg az egyik teremben „csendes óra” volt, vagyis önállóan dolgoztak a diákok, addig a másik teremben zajlott a „hangos” oktatás, felváltva. Így tudott egyetlen tanító hatékonyan oktatni elsőől nyolcadik osztályig. 1967 után már csak alsó tagozatos oktatás volt az iskolában, majd 2010-ben az is megszűnt. A népiskola egykori iskolapadjai közül csak néhány maradt fenn az utókornak. Egy 3 személyes kisebbeknek való, és egy felsősök számára készűk 5 személyes. Az régi iskolai eszközök közül egy diavetítő, egy golyós számolóállvány, néhány tintatartó, és penna maradt

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

meg az épület többszöri felújítási és selejtezési munkálatai után. Palatáblát egy helyi padlásról kaptak, ugyanígy hagyatékból került a gyűjteménybe egy 1916-ból származó iskolai értesítőkönyv is.

7.4. ifj. Avar Kálmán bogárgyűjteménye

Ifj. Avar Kálmán a Növényvédő Intézetben dolgozott, de hobbija furcsa módon nem hivatásából ered. 19 éves korában, a felségével történő megismerkedésekor teljesen lenyűgözte a hölgy bogárgyűjteménye. Miután három egymást követő éjszakán álmodott egy a gyűjteményben látott bogárról, úgy érezte, megtalálta a neki való párt és egyben hobbit is. Főleg a Kárpát-medencében végzett gyűjtőmunkát, Magyarországon kívül Ausztriában, Szlovákiában és Romániában. A bogarakat fénycsapdák segítségével, éjjel fogja be, majd kloroform segítségével elkábítja és fagyasztja őket. Később következik a preparálás és a felcímkézés – a gyűjtés helyének és időpontjának megadásával, mely nélkül a gyűjtött darab értéktelen lenne. Gyerekek számára is szokott bemutatót tartani. Büszke arra, hogy birtokában van egy olyan lepke, melyből Magyarországon ez az egyetlen befogott példány. A gyűjtemény 120 rovar-dobozból áll, mely egyenként legalább 30 preparátumot tartalmaz.

8. A mesterségek és iparok fénylő öröksége Nemescsóban

8.1. Az egykori majorsági épület

Az téglából épült, keresztgerendás szerkezetű majorsági épület megközelítőleg 150 éves. A Weöres kúria részeként kocsisín volt, egyik végében működött a tejcsarnok. Ma raktározásra használja a Jurisich Miklós Mezőgazdasági Termelőszövetkezet. Az előtte álló épület, - mely a falu korábbi boltjának adott helyet - szintén a kúria része volt. Ez az épület idősebb a kúriánál, kezdetben ezt használta a Weöres család szálláshelyül, a kúria megépüléséig. Ezért a falubeliek „kiskastélynak” becézték. Az 50-es években ebben az épületben működött a kötelező beszolgáltatások átvevőhelye. Ide hozták a falu lakói a családonként jövedelemtől függően államilag meghatározott leadandó gabonát, tojást, burgonyát, babot, zsírt. Bizony attól függetlenül, hogy a család rendelkezett-e ezekkel a termékekkel. Előfordult, hogy több faluval arrébb tudták csak megvenni a leadandó zabot, vagy cserélték el a termékeket.

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

8.2. A paraszti gazdálkodás és a falusi kézműves mesterségek eszközei

Az iskolaépület udvarán nemrég került átadásra egy nyitott szín, mely a hagyományos falusi gazdaság eszközeinek bemutatására hivatott. Néhány eszköz a gyűjteményből a teljesség igénye nélkül: eke, borona, a disznóvágáshoz használt bontószék és fűrésző-tekő, rendfa (olyan állványzat, amin szétszedték a disznót), répasaraboló, a bognárok által használatos faragószék, faragóbárd, kópic (szakajtó), több véka, régi permetező, gyantacsapoló szerszámok (Nemescsóban 1990-ig legalább 20 ember foglalkozott gyantacsapolással - járták a Kőszegi-hegységet, s a csapolt gyantát eladták nagyvárosokba festékek, bútorkalkok alapanyagául, de használták saját maguk is a fa kezelésére), mézpörgető, méhkas (Nemescsóban nagy hagyománya van a méhészkedésnek is, szinte minden gazdának volt néhány méhcsaládja), több szigylejsz (három ágú eszköz, melyet a kézi kaszára szereltek, és aratáskor segített a gabonát a megfelelő irányba terelni), több kévekető-bot, gereben, több vályogvető sablon, tézsula, bikavezető bot. A szomszédos településekről is érkeztek felajánlások, mint például egy régi fa-borona, és néhány szelelő (gabona átszeleléses tisztítására használt eszköz).

9. Nemescsó vendégcsalogató gyöngyszemei

Nemescsónak ma még nincs szálláshelye, de a tervek szerint ez hamarosan megváltozik. A Tézsula Hagyományőrző Egyesület jelenleg a korábbi szikvízüzemből átalakított épületrészt használja közösségi térként – úgymond boszorkánykonyhaként -, ahol a közös csipkebogyó-lekvárfőzések és sütögetések zajlanak, de tervben van egy nagyobb épületbe való átköltözésük, ahol a Helytörténeti gyűjtemény is méltóbb helyet kaphatna, valamint ki lehetne alakítani egy vendégszobát is.

10. Nemescsót megtartó jelentős közösségek

10.1. Tézsula Hagyományőrző Egyesület

A tézsula jelentése: összekötő rúd, mely az ökrös szekéren a két vonóállat között helyezkedett el, összekötve az állatokat a boronával. A névválasztás nem véletlen: így kívánják összekötni a jelent a múlttal, hidat teremtenek az ifjúság és a régi idők öröksége, hagyományai között. Kezdetben nótakörként működtek, majd tevékenységüket kibővítve 2014-ben egyesületet alapítottak. Jelenleg 10 aktív tagja van. Céljuk a falu értékeinek

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

felkutatása, az élő értékek felismerése, megőrzése, és továbbadása az utókornak. Tárgyi-, szellemi-, gasztronómiai értelemben egyaránt az értékgyűjtés a fő irány, valamint az elfeledett falusi szokások életre hívása, a paraszti kézművesség gyakorlása és tanítása.

A falu rendezvényein a gyerekekkel felelevenítik a régi népszokásokat: a lucázást, a korbácsolást, a tojásba dobálást, ugyanígy a régi játékokat is: a kerekezést, vagy a bilickézést. A kerekezés szinte mindenhol elterjedt ügyességi játék volt. A kerékpár kerekét (gumija nélkül) kell egy bot segítségével magunk előtt terelgetni, lehetőleg minél gyorsabban szaladva. A bilickézés az ügyességi játékok mesterképzője. Két fadarab kell hozzá. Az egyik az ütő-bot, a másik pedig maga a bilicke. A játékos ráüt az ütővel a bilickére, mely felpördült a levegőbe. A bilickét minél tovább a levegőben kellett tartani célzott ütésekkel segítve.

Aratókoszorú készül szalmából (2019)

A hagyományos játékokon kívül a Tézsula nagy hangsúlyt fektet a régi gasztronómiai értékek újbóli népszerűsítésére is. Mind a falusi, mind pedig a környékbéli rendezvényeken kínálnak hagyományos ételeket, csipkebogyó lekvárt, hagyományos süteményeket. Egyes rendezvényeken ezek elkészítésének csínját-bínját is megtanulhatják az érdeklődők. Ilyenkor a gyerekek is szívesen sertepertélnek körülöttük, segítenek gyúrni, kóstolgatni. Tőlük mindent meg lehet tanulni, amit nem volt alkalmunk nagyanyánktól ellesni. A hajtogatott hájas süteményt, az utánozhatatlan házi zserbót, az igazi szilvalekváros buktát. Ma már ezek a hagyományos ízek szinte kuriózumnak számítanak. Pontosan ez az, ami a leginkább

odavonzza az embereket a Tézsula standjához a rendezvényeken, ahol takaros hagyományőrző ruhájukban kínálják a finomságokat. A „rég” ízeket egyre gyakrabban keresik esküvőkre is, ahol közel 50 féle süteménnyel tudnak szolgálni a násznép örömére.

Immáron ötödik éve rendezi meg a falu az Új kenyér ünnepét, melyen szintén nagy szerep jut a Tézsulának. A kenyérsütésen kívül beavatnak a rétes-készítés titkaiba is. Az öt év alatt közel 300 féle ételt kóstolhattak a vendégek a Tézsula konyhájából.

Ők maguk is egész életükben tanulták a régi dolgokat. Hol ettől az idős falubeli asszonyoktól lestek el valamit, hol attól. Pár éve Schrott Pálné kukoricacekker fonására taníttatta meg a hagyományőrző hölgyeket.

Csipkelekvár rotyog a Tézsula üstjében

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

10.2. Önkéntes Tűzoltó Egyesület

Az egyesület nagy múltra tekint vissza, 1893 – ban alakult, Éder József evangélikus lelkész elnökletével. Az akkor 250 lélekszámú településen közösségformáló lendületet hozott az egyesület megalakulása, sokakat megmozgatott, még ha nem is egyesületi tagként, de rendszeresen befizető pártolóként. Anyagi helyzetük azonban később megromlott, olyannyira, hogy 1908-ban újraalakuló közgyűlést tartottak szintén Éder József vezetésével. Innentől kezdve gyakran rendeztek bálakat, melyek bevétele elegendő volt sötétkék díszegyenruhák varratására az akkori 30 tag számára. Az I. világháború alatti kényszerű pihenést követően ismét felpezsdült az élet, sorra tartották a táncmulatságokat, de a fegyelem is nagy volt: az igazolatlanul mulasztó tűzoltókra pénzbírságot szabtak ki. A II. világháború idején sokan bevonultak a tagok közül, szinte csak az egyesület elnöke Piros István volt ügyeletben. A háború után ismét újjá alakultak. Az 50-es, 60-as években nagy hangsúlyt fektettek a tűz megelőzésre, ellenőrizték a lakóházakat tűzvédelmi szempontból. A nyári időszakokban tűzóri szolgálatot teljesítettek a lakosság közreműködésével. Mivel a község mezőgazdasági termelésből élt, az aratási időszak a legfontosabb dologidő volt. Ilyenkor mindenki a földeken dolgozott, éjjelente pedig a templom tornyában tűzőrséget tartottak. Ez annyit jelentett, hogy egyik falubeli a toronyból kémlelte a láthatárt, nem fenyeget-e tűz. Másnap már másvalaki adta a tűzőrséget, de hogy ki, azt az érintett kerítéséhez támasztott ennek jelzésére szolgáló bot adta tudtára a soron következőnek. Ebben az időszakban rendszeresek voltak a tűzoltóversenyek. 1965-ben Nemescsó és Pusztacsó község önkéntes tűzoltói egyesületek. 1983-ban újabb összevonásra került sor, ahol négy község tűzoltói tömörültek: Lukácsháza, Gyöngyösfalu, Nemescsó és Kőszegpaty. Az elnöki tisztet Avar Kálmán töltötte be. 1993-ban, az egyesület fennállásának 100-ik évfordulóján a község önkormányzata zászlót adományozott az egyesületnek.

A Nemescsói ÖTE 2010 – ben átmeneti kihagyás után újraalakult 25 fővel, ma már 35 fős az egyesület, melyből 10 fő aktív. Az egyesület elnöke 2012-től Polák Norbert, őt megelőzően több mint 20 éven át Takács József volt a tűzoltóparancsnok. Vonulási területükhöz 6 település tartozik, de alapvetően 4 település tekinthető saját területüknek: Nemescsó, Pusztacsó, Kőszegpaty és Lukácsháza. A jelenlegi tűzoltószertárt szívességi használatra kapták az önkormányzattól, a tatarozási munkálatokat saját maguk végezték. Forrásaikat a 4 település önkormányzatától, valamint a katasztrófavédelemtől kapják. Ezen támogatásokból sikerült beszerezniük egy víz nélküli tűzoltóautót, mely tűzcsapról működtethető. Szerencsére nem túl sűrűn kell katasztrófahelyzet vagy tüzeset miatt kivonulniuk, annál gyakrabban számítanak a környékbeli falvak megjelenésükre rendezvényeiken: gyermeknapokon, falunapokon, óvodai-, és iskolai eseményeken, valamint katasztrófavédelmi gyakorlatokon. Ma már nem állnak sorfalat díszegyenruhában, de az egykori díszegyenruhából egy darab még az egyesület birtokában van. Hagyatékként több falubéli szekrénye mélyén lapul még egy-egy garnitúra, melyekből néhány éve kiállítás is rendeztek a helytörténeti gyűjtemény keretén belül. Többek között Kiss Sándor egykori

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

polgármester – aki önkéntes tűzoltóként is tevékenykedett – egyenruhája is kiállításra került, melyet a család a helytörténeti gyűjtemény egyik kezdeményezőjének adományozott.

Jubileumi ünnepség: 125 éves a Nemescsói ÖTE (2018)

Régen szokás volt a sorfal nemcsak az egyházi rendezvényeken, hanem esküvők-, temetések alkalmával is. Ezt a sorfalat mindig a tűzoltók adták. Ha magasabb rangú egyházi személy érkezett a faluba, tisztelegéssel köszöntötték. Az evangélikus egyházzal ma is baráti viszonyt ápolnak. A jelenlegi evangélikus lelkész, Kalincsák Balázs tiszteletbeli tagja az egyesületnek.

10.3. Az Evangélikus Egyházközség és a Sartoris Szeretetszolgálat

Az Evangélikus Egyházközség fenntartásában 2009-ben útjára indította a Társgyülekezet Presbitériuma a Sartoris Szeretetszolgálatot, melynek célja az egyházközség területén élő időseinek megsegítése felekezeti hovatartozástól függetlenül. Feladataik közé tartozik a házi segítségnyújtás, a szociális étkeztetés, és a falugondnoki szolgálat feladatai. Az étkeztetés nem kis feladat, a szállítás nehézségei miatt. Három helyszínről látják el a rászorulókat. Több mint százhusz adag ebédet visznek ki naponta a lukácsházi óvodából, a kőszegi Vasi Fogadóból és az acsádi óvodából a 17 településen élő idős, rászoruló embereknek. A házi segítségnyújtást tizenkét gondozónő végzi. Napi szinten 50 emberhez jutnak el a gondozónők, segítik a mindennapjaikat. Volt olyan gondozottjuk, aki három évet kapott az élettől a segítségükkel, mert a kórházban már lemondtak róla. Látni munkájuk szervezettségét, a környező önkormányzatok feladat-ellátási szerződést kötöttek az szeretetszolgálattal.

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

11. A helyi gazdaság és termékei Nemescsóban

11.1. Helyi mezőgazdálkodók

Magyarországon a falvak, nemritkán egységes birtokként, vagy birtokközösségként a táj és a természet fenntartóiként szolgáltak évszázadokig, és szolgálnak ma is. Minden olyan vállalkozás, egyéni-, családi- és közösségi kezdeményezés, amely a hagyományos paraszti gazdálkodás gyakorlatának a kornak megfelelő, környezettudatos megújítását szolgálja, az közvetlenül és közvetetten is szolgálja a település természeti és közösségi helyi értékeinek a megújítását és tartós fenntartását.

Nemescsó gazdálkodói: Ifj Avar Kálmán és fia, István; Balazatics Csaba és fia, Balázs nagy földterület művelnek saját gépparkkal; Schrott Károly mellékállásban gabonát termeszt és méhészkedik; Koltay Béla és Ettinger Erik szintén gabonatermesztők. Az állattartás már nem jellemző a faluban, aki még foglalkozik is vele, inkább csak baromfit és sertést nevel, saját ellátásra.

11.2. Ökológiai gazdálkodók

A natúrparki települések és az egész natúrpark környezeti értéke szempontjából különös jelentősége van a falusi önfenntartó, környezettudatos kisgazdasági kezdeményezéseknek, amelyet sokszor más munka mellett tartanak fenn családok, vagy gazdálkodó közösségek. Nagyon sokszor ezekben a kezdeményezésekben valósul meg - még ha kicsiben is - a földművelés teljessége, a növénytermesztés és állattartás egymásra épülő kultúrája.

11.3. Kézműves foglalkozások

A Natúrparki településeken a helyi terméket előállító kézművesek, művészek és művészi kézművesek - akik egyszerre szolgálják a település kultúrtörténeti és gazdaságtörténeti értékeinek a megújítását - a natúrparki települések valódi gyöngyszemei. A településen egykor jellemző mesterségek utódai ma is kincset érnek, így a kovácsok helyébe lépő lakatosok, gépjármű-, gép- és szerszámszerelők, a hagyományos mesterségek továbbvivői és az azokat a mai formában képviselők mind életet és gazdasági erőt adnak a településnek.

11.4. A lakókörnyezetet építő, környezettudatosságot segítő vállalkozások

A natúrparki településeken nagyon fontos szolgáltatást végeznek az építőipari, és az építéshez kötődő vállalkozások, a kőművesek, az ácsok és tetőfedők, a villany- gáz-, víz- és

fűtésszerelők, a modern megújuló energiákkal foglalkozó vállalkozások, a kertészeti-, kertépítő- és tájépítő vállalkozások és szolgáltatók.

11.5. Helyi erőforrásra alapozó, a vidékre jellemző terméket előállító termelők

A helyi terméket, élelmiszert és alapanyagot, vagy részterméket előállító gyártók és feldolgozók a vidékre jellemző termények és erőforrások helyben történő feldolgozásával megerősítik településük, és az egész natúrpark térség helyi gazdasági bázisát. Mindez jelentős hozzáadott értéket jelent a térségbe látogató vendégeknek és turistáknak, valamint a térségen kívüli értékesítés esetén - mintegy járulékosan - jó hírért viszik a településnek és magának a natúrparknak.

11.6. Helyi szolgáltatások

A már elérhető-, vagy tervezett helyi szolgáltatások jelentősen növelik a település életminőségét, kedvezően hatnak a település lakosságmegtartó erejére és gazdasági szövetére. A lakossági és személyi szolgáltatások széles köre (fodrászat, kozmetika, élelmiszer- és gazdabolt, természetgyógyász stb.) mellett, a gazdasági és pénzügyi szolgáltatások megkezdésével illetve megerősítésével is javítható a település jövőpotenciálja. A rugalmas-, a részidős- és a távmunka lehetőségeinek terjedésével kedvezőbb helyzetbe kerülhetnek településeink, hogy fiatalabb generációk, és fiatal családok számára is vonzóbbak lehetnek a natúrparki településeket. Ez hosszútávon kedvezően hat a település fennmaradására, és hagyományos közösségi értékeinek megerősítésére.

12. Nemescsó gyöngyszemei – Sport, hobbi, szabadidő

12.1. Játsszótér és sportpálya a faluház udvarán

A faluház udvarán kialakított játszótér a sportpálya kiváló kikapcsolódási lehetőséget nyújt a gyerekeknek. Sportegyesület már hosszú évek óta nem működik Nemescsóban, viszont a terület kiválóan alkalmas falusi rendezvények színhelyéül, ahogyan azt az utóbbi évek gyakorlata mutatja is.

A csói gyerekek 2019-ben vehették birtokba az új játszóteret, és sportpályát

A sportpályát nemcsak a rendezvények idején használhatja szabadon a falu apraja-nagyja, hanem akár naponta kijöhetnek a gyerekek játszani, futkározni, focizni, mely tevékenységek kiváló közösségépítő erővel bírnak.

12.2. A régi füves pálya újbóli használatba vételének terve

A Péterfy utca végén Lukácsháza irányában találjuk a falu egykori sportpályáját. Ezen a területen ma az egyik helyi lakos, Pap István a kutyák oktatását végzi. Ezt a tevékenységet augusztustól már egyesületi formában végzi. Megalakult a Felelős KutyaBarátok Szabadidő és Sport Egyesület Nemescső. Távlati cél, hogy pályázati pénzből itt egy agylity pálya kerüljön kialakításra, és egy kutyakiképző iskola megnyitása.

12.3. A lovarda építésének terve

Avar István gabonatermesztéssel foglalkozó helyi vállalkozó fő tevékenysége mellett már most is tart lovakat, de a közeljövőben tervezi egy lovas iskola létesítését is, mely nemcsak a falu lakóinak kínálhat színvonalas sportolási lehetőséget, hanem a térségbe látogató turistáknak is remek kikapcsolódást jelenthet.

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

